
Kolofon

Perspektiver for dansk fiskeri og akvakultur 2007-2013

Et idékatalog over udviklingsmuligheder

Dette katalog er udarbejdet af Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri i 2006

Erhvervet, forskningsinstitutioner, myndigheder, interesseorganisationer og private har i vidt omfang deltaget i udarbejdelsen af kataloget.

Fotograf: Mogens Schou

© Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Holbergsgade 2
1057 København K.
Tlf.: 3392 3301
E-mail: fvm@fvm.dk
Websted: www.fvm.dk

ISBN 87-91904-54-4 (Tryk)
ISBN 87-91904-55-2 (Web)

Indholdsfortegnelse

Baggrund	3
Kapitel 1. Det fiskeripolitiske udgangspunkt.....	4
Kapitel 2. Rammerne for dansk fiskeri, akvakultur og handel med fisk.....	5
2.1 Internationale rammebetingelser	5
2.2 Rammebetingelserne i EU	5
2.3 Danmark i det globale perspektiv.....	5
Kapitel 3. Bæredygtighed og optimal udnyttelse af ressourcerne - idéer og forslag til initiativer	7
3.1. Den fiskeribiologiske rådgivning	7
3.2. Fiskeriforvaltningen	11
3.3 Kystzoneforvaltning	15
3.4. Akvakultur.....	17
Kapitel 4. Værditilvækst og regional udvikling - idéer og forslag til initiativer	19
4.1. Flåden.....	19
4.2. Fiskeriforvaltningen	20
4.3. Fiskeriet.....	21
4.4. Fiskefonden	23
4.5. Kontrol	24
4.6. Akvakultur.....	24
4.7. Havne, omsætning og distribution.....	31
4.8. Handel og forarbejdning	32
4.9. Regional erhvervspolitik	41
4.10. Kompetence og udvikling	42
4.11. Fiskeri og akvakultur – for den almindelige dansker.....	45

Baggrundsdokumenter

Dokumenterne kan findes på: www.fiskeriudvikling.dk

- Fiskeripolitisk aftale af 3. november 2005
- Dansk Fiskeindustri's udviklingsmuligheder i den globale økonomi (Globaliseringsrapport)
- De danske fiskerihavnes internationale konkurrenter og konkurrencebetingelser frem mod 2010. (GEMBA Innovation & Teknologisk Institut, januar 2006)
- Code of Conduct for Responsible Fisheries (FAO)
- Havbrugsrapport
- Dambrugsrapport
- Muslingerapport
- Fødevareministerens Initiativpakke af 4. november 2003
- Rapport om miljøpåvirkninger og fiskeriressourcer 2002
- Fødevareministeriets arbejdspapir vedr. discard (april 2006)
- Rapport vedrørende de større fiskerihavnes udviklingsmuligheder (Havnerapporten)
- Behov og udviklingsmuligheder I de mindre danske fiskerihavne (Småhavnsrapporten)
- Snurrevodsfiskeri i Danmark
- Regnskabsstatistik for Akvakultur 2004 (FØI, december 2005)
- Havbrug - Samfundsøkonomiske fordele og ulemper ved øget produktion af ørred i danske farvande (Institut for Miljøvurdering, februar 2006)
- ICES Resolution (Copenhagen Declaration) af 4. oktober 2002
- Værditilvækst i den danske fiskerisektor (Gemba april 2006)

Baggrund

Regeringspartierne og Dansk Folkeparti indgik d. 3. november 2005 en aftale om Ny Regulering af dansk fiskeri. I aftalen hedder det bl.a.:

”Fødevarerministeren optager drøftelser med aftaleparterne om udarbejdelse af en handlingsplan, der med udgangspunkt i den ny regulering sætter fokus på de initiativer, der kan fremme øget værditilvækst i fiskerisektoren, øget bæredygtighed i fiskeriet samt udnyttelse af vækstmulighederne i akvakultur.”

Dette idékatalog udgør grundlaget, for handlingsplanen. Kataloget indeholder en række af ønsker, forslag og problemer, der er fremsat af erhvervet og en række interessenter i forhold til fiskeri og akvakultur. Kataloget indeholder idéer af relevans for både den offentlige og den private sektor, og det vil sammen med de fiskeripolitiske prioriteringer, som aftaleparterne bag Ny Regulering tillægger vægt, være bestemmende for udformningen af handlingsplanen.

Kataloget er opbygget i 4 dele:

1. Det fiskeripolitiske udgangspunkt
2. Rammebetingelserne for dansk fiskeri og akvakultur
3. Bæredygtighed og optimal udnyttelse af ressourcerne
- Idéer og forslag til initiativer
4. Værditilvækst og regional udvikling
- Idéer og forslag til initiativer

Kataloget er udarbejdet i sammenhæng med det fiskeriudviklingsprogram, som Danmark skal fremsende til EU-Kommissionen, som grundlag for hjemtagning af EU midler under den nye fiskerifond fra 1. januar 2007 til 1. januar 2013.

Kapitel 1. Det fiskeripolitiske udgangspunkt

Regeringens fiskeripolitiske mål er at skabe rammer for den størst mulige vedvarende værditilvækst i fiskeri- og akvakultursektoren. Målsætningen skal forfølges under hensyn til målet om regional udvikling og øget bæredygtighed.

Kapitel 2. Rammerne for dansk fiskeri, akvakultur og handel med fisk

2.1 Internationale rammebetingelser

Fiskeripolitikken er omfattet af et overordnet forvaltningsgrundlag vedtaget i FN og i en række multilaterale og bilaterale aftaler. Disse overordnede forvaltningsrammer omfatter både internationalt farvand og nationale fiskerizoner. De vigtigste aftaler omfatter FN's havretskonvention, Johannesburg Deklarationen om Bæredygtig Udvikling, FN-aftalen fra 1995, om fælles fiskebestande og stærkt vandrende fiskebestande og FAO's adfærdskodeks for ansvarligt fiskeri. På regionalt plan forvaltes størstedelen af bestandene på det åbne hav i Nordatlanten gennem multilaterale aftaler og konventioner.

2.2 Rammebetingelserne i EU

Rammerne for den fælles fiskeripolitik i EU er fastlagt i en række forordninger, som omfatter ressourceforvaltning, strukturordninger samt marked og handel.

Ressourcepolitikken, hvis overordnede mål er at sikre, at de levende akvatiske ressourcer udnyttes på en økonomisk, miljømæssig og social bæredygtig måde, baserer sig primært på fastlæggelse af de samlede tilladte fangstmængder (TAC) og fordelingen heraf på medlemslande i form af nationale kvoter, maksimal fiskeriindsats samt tekniske regler som fx mindstemål for fisk, regler for fiskeredskaber og beskyttelsesområder.

Den nationale forvaltningskompetence omfatter bl.a. forvaltningen af de nationale kvoter og kontrol med overholdelse af de fælles fiskeriregler. Herudover kan Danmark indføre mere restriktive tekniske regler for danske fiskere.

Den nationale forvaltning skal også respektere EU's regler for miljø- og naturbeskyttelse. Det drejer sig især om Vandrammedirektivet, der skal sikre alle vandområder "god økologisk tilstand" og habitatdirektivet, der beskytter særlige naturtyper og levesteder for arter, som skal sikres "gunstig bevaringsstatus". Disse direktiver er gennemført nationalt i miljømålsloven, der primært har betydning for ferske og kystnære farvande og dermed for forvaltningen af akvakultur og kystnært fiskeri.

EU har igennem Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet en målsætning om at standse forringelser af biodiversiteten og udryddelse af habitater. I medfør af disse direktiver er der udpeget en række områder og habitater, der under fællesbetegnelsen Natura 2000 danner et netværk af beskyttede naturområder gennem hele EU

2.3 Danmark i det globale perspektiv

Fisk er blandt de mest internationalt handlede fødevarer i verden og den globale handelsudvikling fortsætter. Dansk fiskeindustri er som verdens 6. største eksportør af fisk og fiskeprodukter en vigtig part i denne udvikling – og står med gode kort på hånden for at udnytte de muligheder, som globaliseringen giver.

FAO vurderer, at fiskeriet har nået sin top, og at der ikke er basis for en bæredygtig global forøgelse af fangsterne. Der er dog på lokal og regional plan mulighed for gennem en bedre forvaltning, at øge fangsterne af enkelte arter, ligesom der også er basis for at optimere

udnyttelsen af fangsterne. I dag står akvakultur for 30 % af verdens fiskeproduktion og den voksende efterspørgsel må primært dækkes af akvakultur.

Danmark har en stærk identitet på fiskeri- og akvakulturområdet. Den er bærende for den dynamik, der skal sikre vores stilling som fiskerination. Regeringens reform af den nationale fiskeriforvaltning med Ny Regulering, udviklingen af nye opdrætsmetoder, bedre udnyttelse af råvarerne og dansk forskning på fiskeriområdet kan skabe grundlaget for, at dynamikken kan udmøntes i stærkere konkurrenceevne og øget værdi for det danske samfund.

En række teknologiske løsninger og systemer er udviklet i en vidensyntese mellem de udøvende erhverv og udstyrsleverandørerne. Dansk eksport af udstyr og systemer til alle dele af verden er betydelig, og udviklingen i akvakultur giver muligheder for en betydelig eksportudvikling.

- Størrelse og lave produktionsomkostninger skaber ikke i sig selv konkurrenceeffektivitet. Det gør derimod kvalitet og hastigheden af erhvervsudviklingen.

Det er hvad Danmark skal holde sig for øje, når målsætningen om den størst mulige værditilvækst skal forfølges.

Kapitel 3. Bæredygtighed og optimal udnyttelse af ressourcerne - idéer og forslag til initiativer

De efterfølgende afsnit udgør idékataloget til de videre overvejelser om initiativer, der kan bidrage til målsætningen om en løbende forbedring af bæredygtigheden i dansk fiskeri og akvakultur.

3.1. Den fiskeribiologiske rådgivning

Baggrund og begreber

Fiskeridødeligheden eller "F" viser, hvor stor en andel af bestanden, der årligt fanges i forhold til bestandens gennemsnitsstørrelse i det pågældende år, og den er dermed et direkte mål for fiskeriets påvirkning af bestanden. Når fiskeriet forøges stiger fiskeridødeligheden.

Baseret på historiske erfaringer kan forskerne beregne den maksimale fiskeridødelighed en bestand kan bære, uden at det går ud over de fremtidige fiskerimuligheder. En forvaltning, som sikrer, at fiskeridødeligheden holdes under disse værdier betyder, at bestandene ikke overfiskes, og at den biologiske basis for en bæredygtig og optimal udnyttelse er til stede.

Den biologiske rådgivning beregner disse referencedødeligheder og der sker en vurdering af fiskeriets påvirkning af bestandene i forhold hertil. Rådgivningen gives som regel i form af en anbefalet maksimal fangst (TAC) eller fiskeriindsats som kan påføres bestanden uden at fiskeridødeligheden overskrider de beregnede referenceværdier.

Den anbefalede TAC afhænger af referencedødeligheden og bestandens størrelse. TAC rådgivningens troværdighed er således direkte afhængig af sikkerheden i bestandsvurderingen. Det er i den sammenhæng ikke nok at vide, hvor stor bestanden er. En god TAC rådgivning forudsætter også, at forskerne kan forudsige, hvordan bestanden udvikler sig de næste par år, herunder især størrelsen af de nye årgange, oftest betegnet rekrutteringen, der vil tilgå (rekruttere til) fiskeriet.

Grundlaget for rådgivningsarbejdet

Adgangen til repræsentative data om fangster og fiskeriindsats er afgørende for en pålidelig rådgivning om hvor meget, der kan fiskes og om de fangstmetoder, der er mest hensigtsmæssige. Fiskeriets medvirken til indsamling af data kan forbedre datagrundlaget. Det vurderes, at et samarbejde mellem forskere og fiskere bedst gennemføres i en "referenceflådemodel". Modellen tager udgangspunkt i et princip om udpegning af et antal repræsentative fiskerifartøjer, hvor fiskerne selv har ansvaret for dataindsamlingen.

Planlægning og gennemførelse af videnskabelige forsøgsfiskerier er et andet område, hvor det er muligt ved inddragelse af fiskernes erfaring og viden at forbedre det videnskabelige grundlag for rådgivningen.

Fiskeren og fiskeribiologen kan ofte have vidt forskellige indtryk af en bestands størrelse, af dens udvikling, og af hvilke områder, der er vigtige for bestanden. Problemet er, at det billede som fiskeribiologerne får af bestandens størrelse bl.a. er baseret på internationale videnskabelige forsøgsfiskerier, der spreder indsatsen jævnt udover farvandene. Det leder til meget mindre fangster end fiskernes, fordi fiskerne koncentrerer indsatsen der, hvor fisken står tættest og fangsten er størst.

Med et tæt samarbejde mellem fiskere og forskere om valg af metoder og fiskepladser for de biologiske dataindsamlinger, er det muligt at forbedre det videnskabelige rådgivningsgrundlag.

Den biologiske og fiskeritekniske rådgivning er afgørende for politikudviklingen og den løbende forvaltning på fiskeriområdet. Rådgivningen er på væsentlige områder utilstrækkelig til at skabe grundlag for og tiltro til regeringens og EU's fiskeripolitik.

I den politiske aftale om Ny Regulering hedder det:

”Parterne finder, at kvaliteten af den biologiske rådgivning er central for en bæredygtig fiskeriforvaltning, hvor rådgivningen i videst muligt omfang tager udgangspunkt i de faktiske forhold i havet. Fiskernes accept af den biologiske rådgivning og den deraf følgende fiskeriforvaltning forudsætter en aktuel og retvisende rådgivning og en dialog med erhvervet om rådgivningens indhold, der sikrer en gensidig forståelse af situationen. Parterne prioriterer derfor en forbedret og mere aktuel biologisk rådgivning med en højere grad af erhvervets inddragelse.”

For at Danmark kan påvirke EU-forhandlingerne bedst muligt, er det nødvendigt at udvikle rådgivningen vedrørende fiskebestandenes udnyttelse, og at sikre et effektivt myndighedsberedskab i forhold til de løbende forhandlinger om EU-Kommissionens forvaltningsudspil.

Danmark bør nationalt øge indsatsen for at sikre, at fiskerierne er bæredygtige, og at udnyttelsen af ressourcerne optimeres. Selektivt fiskeri og forvaltningsmetoder, der reducerer udsmid af fisk, står her højt på dagsordenen. Gennemførelsen af Ny Regulering vil skabe et forbedret grundlag for et økonomisk bæredygtigt fiskeri. Forudsætningen er imidlertid, at den biologiske, økonomiske og fiskeritekniske rådgivning kan spille aktivt med i udviklingen af forvaltningssystemet.

Danmark kan ikke alene løfte en forbedring af den grundlæggende biologiske bestandsrådgivning. Det forudsætter en indsats både i EU og i ICES. Dette gælder primært Nordsøen og Østersøen, mens den danske rådgivningsindsats for de indre farvande vejer tungere og ofte vil afspejle sig direkte i ICES' rådgivning.

Politikudformningen og forvaltningen i EU og nationalt stiller store krav til en viden- og rådgivningstung indsats, hvor biologiske, miljømæssige og økonomiske forhold skal lægges til grund i en samlet vurdering af, hvorledes danske interesser skal balanceres.

De tre væsentligste rådgivningsproblemer for fiskeriforvaltningen vedrører:

- Pålidelige bestandsvurderinger som grundlag for fastsættelse af de fangstmængder, der kan fiskes.
- Detaljeret viden om fiskeriindsats og fangster pr. fiskeri samt pålidelige vurderinger af de enkelte fiskeriers påvirkning af bestandene og økosystemet.
- Dokumentation for hvordan der kan tilrettelægges et optimalt fiskeri under hensyn til det praktiske fiskeri og betingelsen om bæredygtighed.

De tre problemers løsning kræver en betydelig og målrettet rådgivningsindsats.

Konsekvenserne af klimaændringerne indgår ikke i dette katalog. Regeringen har iværksat et initiativ for at vurdere konsekvenserne af klimaændringerne. DFU arbejder med en række forskningsprojekter, som har til formål at beskrive de direkte, fysiske og biologiske konsekvenser af klimaændringer for de akvatiske økosystemer omkring Danmark.

Forslag til initiativer

En referenceflådemodel

Referenceflådemodellen er et afgørende skridt i retning af at inddrage fiskernes observationer i den videnskabelige rådgivning.

Forslag:

- Udvikling af en referenceflådemodel til videnskabelig dataindsamling. Fiskerne får evt. en vis kompensation for dataregistreringen, fx fra Fiskefonden. Udviklingen af referenceflådemodellen bør snarest ske for de vigtigste danske fiskerier, således, at de indsamlede data kan anvendes i vurderingen af især bestandene af torsk, rødspætte, tunge, havtaske, jomfruhummer og tobis. Dataindsamlingen effektiviseres gennem anvendelse af elektronisk indrapportering ved hjælp af elektroniske logbøger og for industrifiskerierne ved optisk registrering.
- Gennemførelse af samarbejdsprojekt (REXII) mellem forskere og fiskere til forbedring af videnskabeligt forsøgsfiskeri. Projektets første fase er igangsat, men skal udbygges i de følgende år for at sikre, at resultaterne kan anvendes i det løbende videnskabelige arbejde med vurdering af bestandene.
- På længere sigt bør muligheden for at inddrage økonomiske data overvejes.

Bedre rådgivning for udvalgte bestande

Torsk i Nordsøen, Skagerrak og Kattegat

Der er generelt store usikkerheder forbundet med vurderingen af torskebestandene. Et væsentligt problem er pålideligheden af fangstdataene. Der er en betydelig underrapportering af de faktiske landinger for en række bestande og officielle landingstal giver ikke et korrekt billede af fiskerierne. Der er ligeledes problemer med at få pålidelige informationer om discard af torsk i visse fiskerier.

Ud over usikre fangstdata påvirkes bestandsvurderingerne også af ændringer i torskens udbredelse, som er observeret i de seneste år.

Da torsk spiller en central rolle i forvaltningen af de demersale fiskerier i danske farvande (havdagesystemet i Kattegat, Skagerrak og Nordsøen har primært til formål at begrænse torskefangsterne), er en forbedret bestandsrådgivning for torsk afgørende for en pålidelig videnskabelig basis for forvaltningen.

Det foreslås derfor, at der på en bred front tages initiativer, der kan forbedre vurderingen af torsk.

Forslag:

- Etablering af en referenceflåde, forventes at forbedre datagrundlaget. Herudover skal det sikres, at discarddata indsamles, så de kan indgå i vurderingen af torskebestandene.
- Resultaterne fra de seneste års forskning i torskens biologi, herunder sammenhæng mellem vækst, alder og modenhed skal indgå i arbejdet med at vurdere bestandene.

Tobis i Nordsøen og Skagerrak

De seneste års problemer med tilrettelæggelse af et bæredygtigt fiskeri på tobis har tydeliggjort behovet for en bedre og mere robust biologisk rådgivning, der kan danne basis for en effektiv forvaltningsmodel. Da Danmark er den største fiskerination på området, er det afgørende, at Danmark går aktivt ind i udviklingen af en forvaltningsmodel, som muliggør en optimal tilrettelæggelse af fiskeriet.

Det er afgørende for forvaltningsmodellen, at kunne monitorere størrelsen af den rekrutterende årgang, som i et normalt år udgør størstedelen af fangsterne. Det er med de nuværende metoder ikke muligt, at give en pålidelig vurdering af den rekrutterende årgangs størrelse, før den indgår i fiskeriet, og både kvoter og den maksimale fiskeriindsats er de seneste år blevet fastlagt på basis af et meget arbejdskrævende realtime monitoringsystem.

Hvis der kan udvikles en model, der giver en pålidelig vurdering af tobisbestandens størrelse, inkl. den rekrutterende årgang inden tobissæsonen går i gang, vil det give erhvervet betydeligt bedre muligheder for at tilrettelægge fiskeriet. Det forventes, at en sådan model skal kombineres med et realtids-monitoringsystem.

Forslag:

- Med baggrund i DFUs arbejde i 2005 og planlagte aktiviteter i 2006 vurderes mulighederne for at udarbejde en pålidelig bestandsvurdering før fiskerisæsonen 2007 begynder. Er dette muligt vil DFUs rådgivningsarbejde kombinere "førsæson" vurderingen med en realtidsmonitoring. Falder vurderingen negativt ud vil der blive udviklet en realtids rutinemonitoring af tobisfiskeriet, baseret på referenceflåden beskrevet ovenfor.
- Referenceflådemodellen for tobis, som er beskrevet ovenfor skal udvikles under hensyn til erfaringerne med den indsatsforvaltning, der har været anvendt de seneste år. Modellen kan udbygges således, at den ikke kun anvendes til indsamling af data, men også til at gennemføre en fiskeriforvaltning baseret på realtidsmonitoring, hvor fiskeriindsatsen løbende både tilpasses i styrke og målrettes de forskellige bestandskomponenter (årsklasser og områder) m.h.p. at optimere udbyttet. Udviklingen i retning af betydeligt færre og større industrifartøjer taler for, at dataindsamling og realtidsmonitoring efterhånden bør dække hele flåden.

Rødspætte, søtunge og jomfruhummer i Skagerrak og Kattegat

Rødspætte, søtunge og jomfruhummer er sammen med torsk de vigtigste arter i det demersale fiskeri i Skagerrak og Kattegat. Generelt er vurdering af bestandene behæftet med stor usikkerhed. En væsentlig årsag er kvaliteten af informationerne om fangsterne, hvor der er stor usikkerhed om de faktiske landinger og mængden, der bliver discardet. DFU gennemførte med stor succes en revurdering af tungebestanden 2005 baseret på fiskeres private optegnelser over fangster. Det forventes, at etableringen af en referenceflåde vil sikre, at tilsvarende data

fremover bliver tilgængelige for alle tre bestande og at disse data kombineret med informationer fra monitoringsstogter med havundersøgelsesskibe, vil medføre en betydelig forbedring af bestandsvurderingerne.

Der er imidlertid ingen monitoringsstogter på jomfruhummer i Skagerrak og Kattegat og for at sikre en troværdig rådgivning bør et togtprogram snarest igangsættes. Der er i Danmark ingen erfaringer med gennemførelse af monitorering af jomfruhummerbestande, men forskere fra Skotland og Irland har over en årrække gennemført TV monitoringsstogter med gode resultater.

Forslag:

- Baseret på erfaringerne fra Skotland og Irland foreslås etableret et TV-monitoringsstogt på jomfruhummer i Skagerrak og Kattegat.

3.2. Fiskeriforvaltningen

Fiskeriforvaltningens tre hovedopgaver er,

- at sikre, at fiskeriindsatsen på de enkelte fiskebestande har en størrelse, der giver et langsigtet økonomisk udbytte (MSY)
- at størrelsesfordelingen af de fangede fisk optimeres, både i forhold til bestandenes reproduktionsevne og i forhold til økonomien i fiskeriet.
- at fordele fangstrettighederne mellem fiskerne.

EU har hovedansvaret for de to første, mens fordelingen af fangstrettighederne er national kompetence.

Bevaringspolitikken i EU varetages primært ved fastlæggelsen af TAC og kvoter samt genopretnings- og langsigtede forvaltningsplaner, som besluttet på ministerrådsmødet i december måned gældende for et år af gangen. Hertil kommer tekniske bevaringsforanstaltninger, der bl.a. fastlægger mindstemål, regler for redskaber, lukkede områder m.v.

Danmark har et meget varieret fiskeri, både i forhold til bestande og fiskemetoder. I forhold til en række andre lande, som kan varetage veldefinerede interesser, skal den danske minister sikre de danske interesser på både "gyngerne og karrusellerne". Den danske forhandlingssituation bør søges forbedret gennem fremlæggelse af biologisk velunderbyggede forslag overfor EU-Kommissionen i de tidlige faser af Kommissionens overvejelser om regelændringer.

Den fælles fiskeripolitik regelsæt anvendes i forhold til en stor variation i fangstmetoder, især i Nordsøen. Da reglerne ikke passer lige godt til alle fiskerimetoder, sker der en u hensigtsmæssig ressourceudnyttelse, og der opstår interessekonflikter i forhold til hvilke fangstmetoder, der skal "betale" for bevaringsindsatsen.

EU-forvaltningen tager som hovedregel udgangspunkt i bevaringshensynet, uden der sker vurderinger af de økonomiske konsekvenser, som regeludviklingen har for det praktiske fiskeri. Muligheden for at koble bevaringshensynet med fiskernes egne økonomiske interesser indgår ikke i forvaltningen. Anvendelse af økonomiske incitament er muligvis fraværende fordi det økonomiske og biologiske rådgivningssystem endnu ikke har fundet ud af, at give en rådgivning, der kobler biologiske og økonomiske hensyn i modeller, der er direkte anvendelige for forvaltningen. I det følgende afsnit om en ressourceøkonomisk model gives et

eksempel på anvendelsen af en økonomisk incitamentsmodel med det formål at illustrere et konkret alternativ til havdageordningen.

Discard eller udsmid af fisk er uacceptabelt i forhold til en fornuftig anvendelse af de ressourcer, der er til rådighed og i forhold til den biologiske rådgivning, der har behov for at registrere alle fiskefangster.

Årsagerne til discard er mangfoldige, de knytter sig både til biologiske, forvaltningsmæssige og økonomiske forhold. Forhold hvor både EU's fiskeripolitik og den nationale forvaltning har betydning.

Løsningen af de tre hovedopgaver, der er nævnt i afsnittets indledning er afgørende for, at omfanget af discard kan nedbringes. Dette hensyn indgår i de efterfølgende forslag vedr. bl.a. ændringer af forvaltningen, udvikling af selektivt fiskeri, forsøg med indsatsforvaltning og opfølgning på Ny Regulering.

Et ressourceøkonomisk forvaltningsprincip

Den "relative stabilitet" i den fælles fiskeripolitik indebærer, at fiskekvoterne fordeles til medlemslandene efter en fast fordelingsnøgle. Medlemslandene er forpligtet til at overholde kvoterne, men de forskellige fiskeritraditioner i medlemslandene betyder, at den fiskeridødelighed, som en given fangstmængde medfører for bestanden kan være forskellig fra land til land. Et land kan fx vælge at fiske rødspætter med 80 mm eller 120 mm, hvor udsmid af undermålsfisk vil være størst i det første fiskeri.

Det ville være mere retvisende at anvende fordelingsnøglen til at fordele fiskeridødeligheden mellem medlemslandene.

Ved anvendelsen af det ressourceøkonomiske princip tildeles de enkelte lande en "partiel F" som er deres andel af den samlede fiskeridødelighed, som Ministerrådet fastlægger for en given bestand. Det enkelte land kan så selv beslutte, om man ønsker at ilandbringe en mængde store rødspætter med 120 mm, eller om man ønsker at lande en mindre mængde i et fiskeri med 80 mm. Det giver en ringere udnyttelse af rødspætten, men en bedre mulighed for at udnytte tungen.

Anvendelsen af det ressourceøkonomiske princip vil give et incitament til at udvikle mere selektive fiskerier, og det vil sikre, at de fiskerier der belaster bestandene kommer til at betale for det – man skal ikke kunne tjene både på "gyngerne og karrusellerne".

Udviklingen af en ressourceøkonomisk tilgang til forvaltningen kan blive et mere effektivt rådgivningsværktøj, der kan binde bevaringshensyn og økonomiske incitamentter sammen.

En ressourceøkonomisk tilgang vil muliggøre,

- at det enkelte medlemsland selv kan tilrettelægge sin forvaltningsprofil
- en fjernelse af havdagesystemet
- en fjernelse af mindstemål for fisk – og dermed den undermålsdiscard, der er den betydeligste form for discard.

Det ressourceøkonomiske forvaltningsprincip, tager udgangspunkt i den relative "stabilitet", som er grundlæggende for EU's fiskeripolitik., men omdefinerer den fra TAC-andele til indsatsandele.

Forslag:

- DFU og FØI udarbejder forslag til en ressourceøkonomisk forvaltningsmodel, med en detaljeringsgrad, der gør den egnet til politisk præsentation i 2006 og substansdrøftelse med EU-Kommissionen i 2007. Inden der tages stilling til modellens egnethed som forhandlingsgrundlag i EU drøftes muligheder og konsekvenser i en arbejdsgruppe under Erhvervsfiskeriudvalget.

Indsatsforvaltning og genopretningsplaner (havdageordningen)

Begrænsninger i fiskeriindsatsen er et standardreguleringsinstrument i den fælles fiskeripolitik og er i dag implementeret i stort set alle farvandsområder. Eksempler er begrænsninger i kW-dage i fiskerierne efter dybvandsarter og i demersale fiskerier i vestlige områder, havdageordningen i demersale fiskerier i Kattegat, Skagerrak, Nordsøen, Kanalen og vestlige farvande og lukkede perioder for demersalt fiskeri i Østersøen.

Torskegenopretningsplanens havdageordning er uheldig for Ny Regulering, primært fordi den er etårig, mens Ny Regulering bygger på flerårige rettigheder.

Der er behov for alternative forvaltningssystemer, der muliggør en fleksibel forvaltning, der er tilpasset lokale forhold. Der vil imidlertid være betydelige vanskeligheder ved at få gennemført en EU-beslutning, der fjerner havdageordningen. Den danske indsats bør derfor både vedrøre forbedringer af den eksisterende havdageordning og mulighederne for at anvende andre bevaringspolitiske instrumenter, som tilgodeser hensynet til det praktiske fiskeri.

Forslag:

- Ministeriet udarbejder inden udgangen af oktober 2006 forslag til tilpasning af den gældende havdageregulering på baggrund af en analyse af de danske fiskerimønstre, herunder
 - af artssammensætningen og indsatsen i danske fiskerier i de seneste år i Skagerrak og Kattegat,
 - af indsatsen pr. flådesegment, herunder vurdering af tilpasninger der kan forsvare en forøgelse af indsatsen,
 - af effekten på fangsten af torsk og rødspætte i danske fiskerier af tekniske bevaringsforanstaltninger, herunder specielt tiltag der reducerer discard.

- Fødevareministeriet udarbejder i samarbejde med erhvervet forslag til en kW-regulering. Reguleringen tager udgangspunkt i grundforordningens krav om, at enkelte medlemslande selv har ansvaret for at sikre en sammenhæng mellem flådekapaciteten og fangstressourcerne. Én tidsenhed udgør som udgangspunkt én dag, men kan gøres kortere eller længere alt efter hvordan fiskeriet udføres i praksis. Fx kunne tidsenheden ved fiskeri med et meget selektivt redskab være væsentlig længere end 24 timer. Det ville give fiskerne et incitament til fiskeri med selektive redskaber. En kW-ordning vil i modsætning til den gældende havdageordning kunne tilpasses uden større problemer i Ny Regulering. I ordningen skal indgå:
 - Kriterier for fastlæggelse af varigheden af en tidsenhed baseret på tid, sted og redskab
 - Den bruttostørrelse af kW-tidsenheder som Danmark kan få tildelt

Udvikling af selektivt fiskeri

Flere af de initiativer, der er nævnt i afsnittet om forvaltning medfører et mere selektivt fiskeri og reduktion af udsmid. De bør imidlertid suppleres med en mere målrettet anvendelse af selektive redskaber.

Den redskabsteknologiske udvikling har været betydelig de senere år, både blandt forskningsinstitutter og redskabsfabrikanter. Der er samlet en betydelig viden om forskellige redskabskonstruktioners effekter i forhold til selektivitet m.v. Megen viden er dog ikke tilgængelig i en systematisk form, der gør det muligt at vurdere den i forhold til konkrete ændringer af de tekniske bevaringsforanstaltninger. Det foreslås derfor, at der iværksættes et arbejde med udvikling af et "standardværktøj", der muliggør, at man ved løsning af konkrete forvaltningsopgaver kan få en hurtig og tilgængelig anvisning på mulige redskabsløsninger.

En del af udsmidsproblemet opstår, hvor der ikke er en passende sammenhæng mellem reglerne for de enkelte fiskearters minimums landingslængde og minimumsmaskestørrelserne i det anvendte redskab. Det er bl.a. et problem i den danske forvaltning.

Størrelsen af udsmidsproblemet har også sammenhæng med hvilke områder der fiskes i. Det er en grundlæggende del af EU's fiskeripolitik, at fangster af fisk under de fastsatte mindstemål ikke må beholdes ombord men skal genudsættes (discards). Fisk under mindstemålet kan i særlige perioder samle sig i relativt afgrænsede områder. Varigheden og udstrækningen af sådanne forekomster kan variere, og skal man begrænse fiskeriet i disse områder, kræver det en passende monitoring og en tilknyttet mulighed for med kort varsel at indføre midlertidige lukninger. (Real-time closures) Sådanne lukninger kan gennemføres på national basis alene for danske fiskere med kort varsel, og de kan gennemføres i en hurtig EU-procedure - som dog tager længere tid end den danske proces, for alle EU-fiskere.

Forslag:

- Indarbejdelse af danske discarddata i ICES/STECF's assessment arbejde.
- Udvikling af metode til vurdering af selektiviteten i et redskab baseret på eksisterende selektionsforsøg og arternes karakteristika.
- Der gennemføres et "serviceeftersyn" af de danske regler m.h.p. at sikre, at minimums landingslængder og minimumsmaskestørrelser svarer til hinanden.
- Der tages initiativ til sammen med erhvervet at etablere en procedure, hvor selve monitoringen af fiskeriet sker fra erhvervsfartøjer med særlig indberetningspligt og

hvor gennemførelsen af lukningen sker i en hurtig procedure i enighed mellem forvaltningen og erhvervet.

Indsatsforvaltning i Kattegat

Det forventes at Kommissionen i 2006 vil fremsætte forslag til et indsatsforvaltningssystem i Kattegat.

Forslag:

- igangsættelse af et monitoringsprogram i 2006, som kan tjene som baseline for evaluering af effekten på bestandene og fiskerierne af indsatsforvaltningssystemet.

Ny Regulering

Det vurderes, at Ny Regulering giver grundlag for at tilrettelægge fiskeriet på en måde, der reducerer discard. Mange forhold spiller imidlertid ind i forhold til udviklingen af discard, og det vil derfor være hensigtsmæssigt at følge effekterne af Ny Regulering i forhold til udsnidsproblemet, bl.a. med henblik på gennemførelse af eventuelle tilpasninger, der kan sikre et fiskeri, der har en så høj grad af ressourceøkonomisk bæredygtighed som mulig.

Forslag:

- DFU udarbejder og igangsætter i samarbejde med FØI en monitoring af fangstsammensætning, fordelt på landing og discard, og driftsøkonomiske parametre.
- Erhvervsfiskeriudvalget vurderer, jf. afsnittet om fiskefonden, mulighederne for under Ny Regulering at fremme fiskerier med en høj ressourceøkonomi.

3.3 Kystzoneforvaltning

Kystzoneforvaltning omfatter overgangszonen mellem land og havet.

De kommende år forventes større opmærksomhed omkring forvaltningen af kystzonerne, bl.a. fordi væksten i aktiviteterne og miljøeffekterne fra landjorden er størst ved kysterne. Der er behov for at kombinere naturgenopretning med fiskeudsætninger. Udvikling i forvaltningssystemerne vil kræve bedre biologiske kort over særlige følsomme habitater, og der vil være behov for en øget dialog med de forskellige aktører i kystzonen for at sikre et integreret kystzoneforvaltning med godt samspil mellem de økologisk, økonomiske og sociale interesser. Gennemførelsen af Miljømålsloven vil i særlig grad kunne få betydning for fiskeri og akvakultur i kystzonen.

Forslag:

- Udvikling af naturgenopretningsmetoder i kystzonen, herunder genopretning af naturrev og muslingebanker, bl.a. med henblik på fiskeri med skånsomme metoder
- Gennemførelse af kystnær bestandsophjælpning, herunder optimering af udsætninger.
- Udvikling af et integreret forvaltningskoncept for kystzonen, der i højere grad inddrager brugerne i forvaltningen.
- Videreudvikling af arbejdet omkring kortlægning af kystnære habitater og implementering af GIS-kortlægning kan indgå i forvaltningen. Kortlægningen bør også omfatte andre miljøpåvirkninger af fiskebestandene end fiskeriets indflydelse.

Muslingefiskeri og -opdræt

Der er i de seneste 10 år registreret et fald i blåmuslingebestanden, og fiskerne har i 2005 på eget initiativ reduceret indsatsen. I Vadehavet har fiskeriet efter blåmuslinger, pga. reducerede bestande og hensynet til fuglenes fouragering, ikke været tilladt i en periode. I Limfjorden har fiskeriet efter europæisk østers været stigende de seneste år. En optimal udnyttelse på et bæredygtigt grundlag forudsætter et præcist kendskab til ressourcens størrelse og udbredelse, og anvendelse af skånsomme fangstmetoder.

De senere år har der været en stigende interesse for dyrkning på kulturbanker. Det rådgivende Udvalg for Muslingeproduktion definerer kulturbanker som både muslingedepoter, genudlægninger, omplantninger, bundopdræt eller fiskeri med mulighed for områdepleje. For udvikling af en sammenhængende forvaltningsplan for udnyttelsen af danske muslinger og østers m.m., er der på udvalgets anbefaling indledt et samarbejde mellem Fødevareministeriet, Miljøministeriet og Amtsrådsforeningen om at udpege særlige erhvervsområder, hvor fiskeri, opdræt og anvendelse af kulturbanker kan foregå. Områderne udpeges under hensyn til erhvervs-, miljø-, natur- og regionale hensyn.

Parallelt med udpegningen af erhvervsområder vil en detailplanlægning via GIS-kortlægningssystemet kunne sikre et overblik over produktionsmulighederne i udvalgte områder som Limfjorden, østjyske fjorde og Isefjorden. På længere sigt kan GIS-kortlægning give et overblik over alle relevante produktionsområder i de indre danske farvande.

De kommende år kan der forventes en øget kombination af produktionsmetoder med elementer fra både lineopdræt, fiskeri og kulturbankedyrkning. En mere fleksibel struktur i produktionen vil kunne give et meget robust produktionssystem, og dermed større mulighed for en succesfuld produktion. Et særskilt problem ved nye produktionsformer på bunden er håndtering af skadevoldere, primært søstjerner, der i høj grad kan være en trussel mod sådanne produktionsformer.

Forslag:

- Videreudvikling af kulturbankedyrkning, herunder optimering af omplantning, genudlægning og dyrkning af østers produceret i opdrætsanlæg. Endvidere forbedring af substratforhold m.h.p. øget muslinge- og østersproduktion.
- Analyser af bestandsdynamikken hos blåmusling i Limfjorden, m.h.p. at afklare årsager til bestandsnedgang.
- Analyser og modellering af nuværende og fremtidige reduktioner i tilførsler af næringssalte betydning for bestandsudvikling og fiskeri, herunder betydningen af samspillet mellem forskellige produktionsformer.
- Forbedring af monitoringsmetoder vedr. muslinge- og østersbestande, m.h.p. forbedret rådgivning.
- Udvikling af skånsomme redskaber til blåmuslinge- og østersfiskeri.
- Udvikling af metoder til reduktion af søstjerner negative påvirkning af bankedyrkning og genudlægning, bl.a. gennem udvikling af selektive fangstredskaber og udnyttelse af søstjerner.
- Videreudvikling af GIS-kortlægningssystemet med et landsdækkende perspektiv

3.4. Akvakultur

Akvakulturens miljøkonsekvenser

Dambrugsudvalget og Havbrugsudvalget har i rapporter (henholdsvis 2002 og 2003) redegjort for mulighederne for en udvikling af dansk akvakulturproduktion, bl.a. ved regulering, der tager udgangspunkt i den faktiske miljøpåvirkning frem for generelle begrænsninger for erhvervets udøvelse.

Med miljømålsloven øges kravene til miljøkonsekvensvurderinger, og kommunalreformen overfører ansvaret herfor til de nye kommuner. Med henblik på at sikre en smidig sagsbehandling af ansøgninger om udvidelser, bør der udarbejdes en standard procedure for konsekvensvurderinger af udvidelser af især dambrug og havbrug. Vurderingerne skal omfatte både miljømæssige og økonomiske aspekter.

Dambrug

På baggrund af Dambrugsudvalgets arbejde blev der efter modeldambrugs-bekendtgørelsen etableret 8 "modeldambrug", som med reduceret vandforbrug, øget vandrensning og et monitoringsprogram har fået tilladelse til øget foderforbrug og dermed et incitament til miljøvenlig produktionsudvikling.

Hovedparten af de traditionelle dambrug har ikke fået fornyet deres tilladelser til vandindvinding via opstemninger. Amterne skønner i en række tilfælde, at det ikke er foreneligt med målsætningerne for vandløbene; mange sager forventes at ende i klagesystemet. Fra 1. januar 2007 overgår administrationen til kommunerne.

Havbrug

Havbrugsudvalget påviste, at næringsstofbidraget fra havbrug til de danske farvande generelt er marginalt. Udvalget udarbejdede landsdækkende kort over placeringsmuligheder for havbrug i sikker afstand fra beskyttelsesinteresser og med så gode dybde- og fortyndingsforhold, at miljøeffekter vil begrænse sig til et areal af samme størrelsesorden som det udlagte havbrugsområde.

Efter Havbrugsudvalgets anbefalinger er regelgrundlaget blevet ændret, så havbrug nu skal miljøgodkendes. Dette betyder bl.a., at godkendelserne skal revurderes hvert 8. år, ligesom offentligheden i langt større grad inddrages i godkendelsen. Bekendtgørelsen, der overfører havbrug til miljøbeskyttelseslovens kapitel 5, er netop er trådt i kraft.

Der er samtidig udsendt en ny vejledning, som bl.a. indeholder grænseværdier for udledninger. Vejledningen følger en anbefaling fra Helsinki-kommissionen (HELCOM). Ændringerne betyder bl.a., at reguleringen af havbrug fremover baseres på dokumentation for effekter på det omgivende miljø frem for på faste foderkvoter. Placering af brugene baseres på Havbrugsudvalgets kort.

Opdræt, der fjerner næringsalte

Muslinger filtrerer vandet for mikroalger, hvilket indebærer en netto fjernelse af næringsalte ved høst af muslingerne. Helt lokalt, fx under et opdrætsanlæg, kan der aflejres fækalier på bunden. Set i en større skala øger muslingernes aktivitet lysgennemtrængningen, reducerer sedimentationen og medvirker til at forebygge iltsvind. Ved lineproduktion fjernes der ca. 9 kg kvælstof (N) og 0,5 kg fosfor (P) for hver ton høstede muslinger, mens det er ca. den halve mængde der fjernes ved fiskeri af 1 ton muslinger.

Dyrkning af makroalger (tang) giver ligeledes muligheder for at fjerne næringsstoffer fra vandmiljøet.

Forslag:

- Revision af dambrugsbekendtgørelsen på grundlag af resultaterne fra modeldambrugsforsøget, så den fremtidige regulering baseres på udlederkrav og afløbskontrol. Kravene til fiskefoder bør ændres som følge af, at reguleringen ændres "fra foder til udledning", og som følge af tilkomsten af nye arter med anderledes ernæringskrav.
- Udarbejdelse af en skabelon til vurdering af miljømæssige konsekvenser ved udvidelse af havbrug og dambrug.
- Øget dialog mellem centrale og regionale/lokale beslutningstagere vedrørende de erhvervsmæssige muligheder for øget akvakulturproduktion under hensyn til akvakulturanlæggenes faktiske påvirkning og vandforbrug. For havbrugenes vedkommende bør erhvervets mulighed for at bidrage til de små havnes udvikling indgå.
- Dialog mellem Fødevarerministeriet og de nye kommuner om støtte til etablering af et fælleskommunalt videntcenter vedrørende tilladelsesgivning og udvikling indenfor akvakultur bl.a. med henblik på ensartet og smidig sagsbehandling.
- Støtte til udformning af muslingeforvaltningsplaner, der kan indgå som led i vandplanlægningen efter kommunalreformen 1. januar 2007.
- Undersøgelser af samspilsmuligheder mellem havbrug og muslingeopdræt og andre former for fangkulturer som fx makroalger
- Øget forskning i bæredygtighedstemaer (recirkulation, management og IT-teknologi, andre arter, fiske sygdomme, avl, kombinationsopdræt (fangkulturer), "BAT" m.v.).

Kapitel 4. Værditilvækst og regional udvikling - idéer og forslag til initiativer

De efterfølgende afsnit udgør idékataloget til de videre overvejelser om initiativer, der kan bidrage til værditilvækst og regional udvikling.

I forbindelse med den øgede globalisering, især afviklingen af toldbarrierer, smidiggørelsen af fødevarerkontrolsystemerne og den forøgede transporteffektivitet, får den enkelte virksomhed i stigende grad konkurrencen at mærke i forhold til dens egen evne til at skabe værdi-forøgelse. I tilknytning til de forretningsmæssige valg virksomheden må tage, vil en høj investeringstakt ofte være forudsætningen for virksomhedens fortsatte konkurrenceevne.

EU-Fiskerifondens opgave bliver på den ene side at støtte en høj investeringstakt og på den anden side at understøtte en høj innovationsevne gennem støtte til udviklingsprojekter. Sektoren består hovedsagelig af små og mellemstore virksomheder, og et højt innovationsniveau forudsætter et effektivt samarbejde mellem erhvervet og den private/offentlige forskning. Dette samarbejde bør i videre omfang gøres forpligtende for begge parter, for at sikre en fokuseret indsats. Det kan fx ske i form af udviklingssamarbejder mellem erhverv og forskning. Fiskerifonden kan støtte sådanne udviklingssamarbejder.

4.1. Flåden

Størrelsen af den danske flåde, der driver et egentligt erhvervsmæssigt fiskeri er på omkring 1.200 fartøjer med en samlet tonnage på omkring 82.000 BT. Flåden har en gennemsnitsalder på ca. 28 år, og der er behov for en væsentlig fornyelse. Forudsætter man, at gennemsnitsalderen af flåden skal reduceres til omkring 15 år, vil det stille krav om fartøjsinvesteringer i størrelsesordenen 2 mia. danske kroner. Disse investeringer skal bæres af erhvervet selv, da EU's ministerråd i 2002 besluttede ikke længere at yde støtte til nybygning af fiskefartøjer som følge af risikoen for overkapacitet.

Det forventes imidlertid, at gennemførelsen af Ny Regulering vil give et væsentligt incitament til denne fornyelse. Fornyelsestakten i fiskerflåden vil afhænge af effektiviteten i fiskerireguleringerne og af havnenes, omsætnings- og distributionssystemernes samt forarbejdningsindustriens konkurrenceevne. Det er derfor en væsentlig forudsætning for flådefornyelsen, at investeringstakten i den landbaserede fiskerisektor er konkurrenceeffektiv.

Moderniseringen og fornyelsen af de mindre fiskefartøjer kan hjælpes på vej gennem en rådgivningsindsats vedrørende den mest hensigtsmæssige indretning af disse fartøjer.

Ser man på strukturudviklingen i den pelagiske flåde, er der, som følge af den IOK-regulering, der blev indført 1. januar 2003 og samspillet med en effektiv landbaseret industri, sket en gennemgribende fornyelse og effektivisering af denne flåde. Gennemsnitsalderen for de større fartøjer (over 400 BT), der har IOK for sild, er i dag på godt 4 år.

Udviklingen i den pelagiske flåde stiller en målsætning om en gennemsnitsalder for flåden på 15 år i perspektiv.

I forbindelse med Fiskeribankens nedlæggelse, kan der være behov for at understøtte mulighederne for at opnå privat finansiering til fornyelsen.

Forslag:

- Støtte til modernisering af flåden – bortset fra nybygning
- Udvikling af en omkostningssimuleringsmodel og et kreditvurderingsinstrument til støtte for fiskernes investeringsbeslutninger og for opnåelse af fremmedkapital.
- Udvikling af et katalog over konstruktioner til mindre fartøjer, bl.a. vedrørende opbevaring af fisken ombord, søpakning, nedfrysning af mindre dellaster mv. Kataloget skal indeholde dels konstruktionsforhold, dels dokumentation af udstyrets evne til at kvalitetssikre fisken. Et samarbejde mellem værfter og fødevarerforskningen er en mulighed her.
- Etablering af en støtteordning for yngre fiskere (afhængig af Fiskerifondens regler herom)
- Løbende evaluering af Ny Regulering

Forslagene sigter på opfyldelsen af et mål om, at den gennemsnitlige alder af fiskerfartøjerne er højst 15 år med udgangen af 2015.

4.2. Fiskeriforvaltningen

Ny Regulering træder i kraft 1. januar 2007. Der er tale om en væsentlig nyorientering af dansk fiskeriforvaltning, og der må forudses en række tilpasninger i ordningen i årene fremover. Det må forventes, at der efterhånden vil være interesse for at gøre ordningen mere fleksibel især m.h.p. adgangen til at sammenlægge kvoteandele - muligvis i en grad, så der vil være et ønske om, at reguleringen får karakter af en IOK ordning.

Ny Regulering indeholder imidlertid grundlaget for en alternativ forvaltningsstrategi, nemlig puljeordningerne, der i modsætning til IOK forvaltningens individuelle karakter giver mulighed for at grupper af fiskere, lokalsamfund og havne kan samarbejde om udnyttelsen af de danske fangstressourcer, fx om det praktiske fiskeri, kvalitetssikring og omsætning af fisken. I den forstand kan puljerne udvikle sig til andelslignende samarbejder, blot med færre deltagere og dermed større indflydelse for den enkelte.

Det er afgørende, at fiskerne udnytter de bedre planlægningsmuligheder til at reducere omfanget af udsmid. I modsat fald kan det være nødvendigt at indføre regler vedrørende fx krav til bestemte kvotesammensætninger for fartøjer, der deltager i blandede fiskerier og fiskeri i puljer.

Mens forvaltningen af IOK-systemet er relativt velkendt er dette ikke tilfældet for puljesystemet. Systemets muligheder for at sikre en bredere værdiudnyttelse af de samlede danske fiskerimuligheder og en mere stabil regional forankring af erhvervsfiskeriet, bør udnyttes mest muligt. De erhvervsmæssige interesser vil være en vigtig drivfaktor, og de bør på dette nye område støttes med et bedre vidgrundlag.

Ny Regulering sikrer i højere grad end tidligere fiskerimulighederne for de forskellige grupper af fartøjer. I takt med at dette sker, vil en række begrænsninger i fartøjernes adgang til at deltage i forskellige fiskerier kunne forenkles eller fjernes. Det drejer sig især om de begrænsninger, der blev gennemført i forbindelse med indførelse af IK og IOK i de pelagiske fiskerier og industrifiskeriet.

Målet med udviklingen af Ny Regulering er at skabe en høj indtjening i fiskeriet, økonomi for den enkelte fisker og en bedre udnyttelse af fangstgrundlaget gennem en stadig mere bæredygtig udnyttelse af ressourcerne.

Forslag:

- Fiskeridirektoratet iværksætter i 2006 i Erhvervsfiskeriudvalget et udviklingsarbejde vedr. puljesystemet.
- Fødevarerministeriet tager kontakt til relevante forskningsinstitutioner med henblik på at skabe interesse for forskningsbaserede analyser af puljesystemernes udviklingsmuligheder. I disse analyser bør bl.a. indgå
- Pulje- contra IOK-ordningers mulighed for at fiskearter af sekundær værdi udnyttes.
- Puljeordningers funktion i forhold til regional vækst og sikring af den lokale havns forretningsgrundlag
- Puljeordningers funktion i forhold til at opnå en fælles holdning til regelhåndhævelse, ressourceudnyttelse og -bevaring.
- Udarbejdelse af en vejledende standardvedtægt for puljesamarbejder.
- Revision af reguleringsforanstaltningerne m.h.p. at fjerne unødvendige begrænsninger, forenkle regelsættet og udbygge de bestemmelser, der understøtter funktionen af Ny Regulering.
- Udvikling af forvaltningen ved hjælp af Fiskefonden

4.3. Fiskeriet

Førstehåndsværdien af de danske landinger af konsumfisk, industrifisk og muslinger udgjorde i 2005 2.9 mia. kr. Dette værdiudbytte kan potentielt forøges med skønsmæssigt 600 mio. kr. med det nuværende relativt lave fangstgrundlag.

Forslag til indsatsområder

Højere kvalitet

Der er fortsat betydelige muligheder for en generel kvalitetsforbedring af fisken gennem øget rådgivning og bedre håndtering af fisken om bord på fiskerfartøjerne.

Derudover er der store perspektiver i en målrettet indsats med fokus på udvikling af bedre fangstbehandlingsudstyr ombord på fartøjerne, samt optimale opbevaringsforhold enten som "super-køling" eller ved indfrysning.

Kommercielle forsøg med landing af fx søpakkede hummer og fisk viser meget betydelige forbedringer af priserne ved førstehåndsomsætningen. Udviklingen er allerede i gang. Ny Regulering og fiskerifondsstøtten vil sikre, at den også sker hurtigt.

Bedre kvalitet vil kunne forøge førstehåndsomsætningen af de demersale landinger med i størrelsesordenen 200 mio. kr. årligt.

Forslag:

- Øget rådgivning og støtte til modernisering af fiskerfartøjer.

En målrettet indsats for forsøg med indfrysning vil endvidere kunne belyse de praktiske og økonomiske fordele og ulemper ved i højere grad at anvende indfrysningsmetoder på danske fartøjer i blandede fiskerier. Det vil skabe et overblik over vigtige kvalitetsparametre ved indfrysning, omkostninger ved etablering og brug, konstruktion af fryseanlæg og værditilvækst.

Bedre udnyttelse af fangstmulighederne

I 2005 udnyttede danske fiskere ikke alle de fangstmuligheder, der var til rådighed. Det drejede sig især om blåhvilling, men også visse konsumarter. Gennemførelsen af Ny Regulering forventes at forbedre planlægningsmulighederne og dermed grundlaget for en bedre udnyttelse af disse arter, forudsat at der ikke sker en uhensigtsmæssig specialisering af fiskeriet. Skønsmæssigt vil værdien af konsumfiskeriet derved kunne forøges med op mod 200 mio. kr.

I de blandede fiskerier, især fiskeriet efter jomfruhummer fra længere fangstrejser, forekommer der udsmid af spisefisk, der fanges som bifangst i hummerfiskeriet, og som ikke kan holde en tilfredsstillende kvalitet. De fisk, der landes i dette fiskeri har ofte en dårlig kvalitet og opnår dermed lave priser. Mængdemæssigt er der ikke tale om store tal, men det er værdifulde og restriktivt regulerede arter som fx torsk.

Forsøg med indfrysning kan belyse de praktiske og økonomiske fordele og ulemper ved at anvende indfrysningsmetoder på danske fartøjer i blandede fiskerier. Der er behov for at demonstrere, at høj kvalitets frosne fisk er en mulighed, såvel teknologisk som kvalitetsmæssigt ombord på eksisterende fartøjer.

Forslag:

- Muligheden for at indbygge incitamenter i Ny Regulering – fx gennem Fiskefonden, der fremmer en bred udnyttelse af de danske fangstmuligheder bør vurderes i sammenhæng med kvoteudnyttelsen.
- Gennemførelse af en udviklingsordning for indfrysning af bifangstfisk m.h.p. at
 - Dokumentere indretning og fangstbehandling (frysning/emballering) ombord
 - Dokumentere valg af fryseteknik til superfrysning, temperaturer minus 30 grader eller lavere
 - etablering af kvalitetssikrings/dokumentationssystemer

Udnyttelse af industrifisk

Industrifiskeriet giver i dag grundlag for produktion af forskellige fodertyper af stor betydning for bl.a. den stigende akvakulturproduktion, der er meget afhængig af fodertyper baseret på marine fedtsyrer. Det vurderes, at udviklingen af nye fiskerireguleringsmetoder og den globale konkurrence på fodermarkedet i sig selv skaber et stærkt incitament til at sikre en løbende kvalitetsforbedring og dermed værdi af disse arter. Ny Regulering vil give større sikkerhed for investeringer i denne udvikling.

Industrifiskearterne kan alle anvendes til konsum, men der er en række uafklarede forhold vedr. fangstbehandling og markedsforhold. Det gælder bl.a. tobis, mens der er velfungerende markeder for blåhvilling og brisling.

En omlægning til konsumformål af 10 % af de danske industrikvoter vil kunne forøge førstehåndsværdien med mere end 200 mio. kr. om året.

Det vurderes, at et målrettet fiskeri efter industrifisk til konsum bør basere sig på, at de pågældende fartøjer også deltager i det økonomisk vigtige tobisfiskeri til industriformål (maj-juli) - men at der herudover skabes nye muligheder for fiskerier efter industrifisk til konsum i den øvrige sæson. Det vil kræve en betydelig omstilling af den nuværende flåde. Det er et væsentligt problem for markedsudviklingen, at der ikke i dag eksisterer fartøjer, der kan lande industrifisk i tilstrækkelig mængde og kvalitet, der gør det muligt at etablere et prøvemarked. Flåden står imidlertid i forvejen overfor fornyelse og tilpasning. Ny Regulering sætter fart på processen, og det er i den sammenhæng, at der gennem nye initiativer skal skabes grundlag for, at en del af de nye fartøjer satser på et industrifiskeri til konsum.

Det vurderes, at forudsætningen for at gennemføre en realistisk markedsudvikling er, at der etableres en stabil forsyning af frosne industrifiskeråvarer af høj kvalitet. Samtidig er der behov for mere dokumentation af kvalitetsaspekter ved de forskellige arter, for at belyse deres anvendelighed på konsummarkedet. En dansk satsning på dette område vil være bekostelig, og det bør derfor undersøges, om der kan indgås aftaler med relevante internationale fødevarerkoncerner om det nødvendige udviklingsarbejde, hvor fødevarerkoncernen skal være garant for at "levere markedet", såfremt udviklingsarbejdet forløber som ventet.

Forslag:

- Der bør være incitament i Ny Regulering, der fremmer værdiudnyttelsen af industrifisken, herunder udnyttelsen af blåhvillingkvoten til konsum. Incitamenterne kan fx tilvejebringes som øgede kvoteandele over Fiskefonden. I det omfang, der kan findes ledige kapacitetsrettigheder, kan de overvejes tildelt fiskere, der ønsker at anskaffe fartøjer, der kan lande industrifisk til konsum (indfrysning).
- Fiskerne, fiskeindustrien og forskningen indgår i et gensidigt forpligtende samarbejde i et udviklingsselskab "SmallFishCircle", med det formål at modne projekter og skabe forretningsgrundlag for industrifisk til konsumformål. Selskabet drives med stærk kommercielt fokus. Relevante internationale koncerner inden for detailafsætning bør søges knyttet til udviklingsselskabet. Afsøgningen af de internationale interesser bør drøftes med Danmarks Eksportråd.
Det vidennetværk, der allerede er etableret omkring problemstillingen bør sikres grundlag for at fortsætte arbejdet.
Finansieringsgrundlaget kan tilvejebringes via indskud fra deltagerne i selskabet og gennem projektstøtte fra den kommende Fiskerifond.
- Det vurderes, at det tidligt i projektet vil være nødvendigt, at gennemføre fiskeri med nye typer fartøjer med indfrysningskapacitet ombord. Disse fartøjer skal anskaffes ved privat finansiering eller eventuelt gennem indchartring som en del af et offentligt projekt.

4.4. Fiskefonden

Baggrund og målsætning

Det fremgår af den politiske aftale om Ny Regulering, at der skal etableres en fiskefond, ligesom grundlaget for indførelse af et ressourcegebyr fx i form af en toldningsordning skal vurderes. Fiskefonden er etableret med bekendtgørelse nr. 51 af 1. februar 2007, hvor grundlaget for dens anvendelse til den løbende forvaltning - fx i forbindelse med kvotebytter mellem EU-landene, er fastlagt. Der er ikke taget stilling til hvorledes den udviklingsorienterede del af fonden skal tilrettelægges.

Der er heller ikke taget stilling til hvorledes fonden fremover skal tilføres fangstmængder/andele. Det er udgangspunktet for den politiske aftale, at et ressourcegebyr eller en toldningsordning kun gennemføres såfremt erhvervet kan tilslutte sig dette.

Forslag til initiativer:

- Erhvervsfiskeriudvalget udarbejder forslag til retningslinjer for hvorledes fondens uddelingsgrundlag skal sikres fremover, jf. bl.a. den politiske aftales bemærkninger om toldning.
- Erhvervsfiskeriudvalget udarbejder forslag til fondens anvendelse til udviklingsorienterede formål. I overvejelserne bør indgå:
 - støtte til yngre fiskere
 - etablering af en ordning for referencefartøjer, der indsamler biologiske data
 - udvikling af selektivt fiskeri
 - Reduktion af udsmid
 - Udnyttelse af industriarter til konsum

4.5. Kontrol

Baggrund og målsætning

Fiskerikontrollen har et vigtigt formål i forhold til bevaringen af fiskebestandene. Overtrædelser af fiskerilovgivningen medfører ikke kun et for højt fiskeritryk, erfaringen viser også, at utilstrækkelige resultater af bevaringspolitikken blot fører til flere og flere reguleringer - ofte med det primære sigte, at de skal kunne kontrolleres, mens hensynet til det praktiske fiskeri, ikke altid vejer lige tungt. På kort sigt skaber landinger af sorte fisk m.v. en uheldig konkurrencesituation i forhold til andre fiskere. Sort fisk underminerer også økonomien i de havne og de auktioner, hvorfra fisken normalt sælges og distribueres.

Fiskeridirektoratets kontrolstrategi er under løbende tilpasning med henblik på at få den størst mulige effektivitet i kontrollens udøvelse. I forbindelse med gennemførelsen af Ny Regulering, herunder etableringen af en række puljefiskerier, vurderes det, at der vil blive et stærkere ønske blandt fiskere og virksomheder om at udøve en aktiv selvjustits. En sådan udvikling bør støttes aktivt af Fødevarerministeriet.

Forslag til initiativer:

- Iværksættelse af en "reklamekampagne" i erhvervet for hvorfor fiskeriet skal være lovligt. Kampagnen kobles til et projekt for udvikling af erhvervets egen kodeks for ansvarligt fiskeri.
- Udvikling af erhvervets egen kodeks for ansvarligt fiskeri.

4.6. Akvakultur

Opdræt af fisk

I EU's strategi for udvikling af akvakultur indgår en årlig vækst på 4 %. Målet er en stabil erhvervssektor, der sikrer udviklingen i landdistrikter og kystområder og giver alternative råvaretilførsler til fiskeindustrien.

En udvikling af dansk akvakultur vil kunne forøge produktionen til 60.000 tons ørred i dambrug, 40.000 tons ørred i havbrug og 5.000 tons ål. Det er en fordobling af produktionen i dambrug, en 5-dobling i havbrug og en 3-dobling i åleopdræt. Hertil kommer muligheden for at producere en række andre arter – fx pighvar, tunge, torsk, aborre og sandart.

En sådan udvikling vil kunne 3-doble produktionsværdien i dansk akvakultur. Dermed kan branchen give et tiltrængt bidrag til råvareforsyningen for fiskeindustrien, der i dag importerer over 60 % af sine råvarer.

Tabellen nedenfor viser, at opdrætssektoren vil kunne opnå en samlet omsætning på over 4 mia. kr. med en beskæftigelse på over 1.500 fuldtidsansatte i yderområderne, og der vil være et samlet positivt resultat på ca. 400 mio. kr.

	Havbrug	Dambrug	Ål	Andre arter	Øvrige	I alt
Antal anlæg	8	196	10	40		254
Produktion i tons	40.000	60.000	5.000	10.000		115.000
Årsværk	92	364	50	200	884	1.590
Investering (mio. kr.)	460	1.354	250	1.000	300	3.364
Omsætning (mio. kr.)	874	1.218	300	600	1.200	4.192
Resultat (mio. kr.)	97	104	23	201		425

Beregninger: Dansk Akvakultur

For dambrugenes vedkommende er der regnet med 8 højteknologiske anlæg á 2.500 tons, 30 modeldambrug á 1.000 tons og 40 traditionelle anlæg á 250 tons. Hertil kommer 96 sættefiskanlæg á 100 tons. Det forudsættes endvidere, at der er 22 dambrug, der forsyner havbrugene med sættefisk.

Der er regnet med 10 åleanlæg á 500 tons og 40 anlæg á 250 tons til andre arter.

Dambrug, ål og andre arter forventes produceret med forbedrede recirkulationsteknologier, og produktionsstigningen vil ske indenfor de nuværende udledningsrammer. For havbrugenes vedkommende må der imødeses en marginal stigning i udledningerne i takt med at produktionen bygges op, men de vil på sigt kunne kompenseres, når der udvikles nye teknologier eller etableres fangkulturer (opdræt af muslinger eller dyrkning af makroalger).

Etableres der en dynamisk og stor akvakulturproduktion i Danmark er udsigterne for udstyrssektoren overordentlig positive. Væksten i akvakultur vil være videns- og teknologidrevet, og der imødeses en stor stigning i den globale efterspørgsel efter viden og teknologi. Dansk know-how indenfor miljøeffektivt fiskeopdræt med recirkulering af vand har dannet basis for en udvikling, i såvel udstyrskomponenter som komplette akvakulturanlæg. Danmark besidder en internationalt anerkendt kompetence indenfor recirkulationsteknologi. Sektoren har allerede i dag en stærk position på en række eksportmarkeder, herunder ikke mindst i Sydamerika, som spås en fortsat betydelig vækst i akvakultur. Med etableringen af "AquaCircle" i februar 2006 er der skabt et videncenter mellem virksomheder indenfor akvakulturanlægs- og udstyrsbranchen samt forsknings- og udviklingsinstitutioner, der kan blive en dynamo for udviklingen.

De væsentligste udfordringer for erhvervet vedrører spørgsmålene om finansieringen af udviklingen, den løbende reduktion af miljø- og naturbelastningen, smidiggørelse af myndighedernes godkendelsesprocedurer, et højt tempo i forskning og innovation og kompetenceudvikling.

Forslag til initiativer

Finansiering

Erhvervet har et stort vækstpotentiale, og der er behov for både langfristet kapital til investeringer i nye og moderniserede anlæg, og for kortfristet driftskapital.

Erhvervet har i dag vanskeligt ved at opnå tilstrækkelig finansiering, og opdrætterne må derfor ofte søge driftsfinansiering hos deres leverandører. Erfaringerne viser, at kreditgivere typisk har svært ved at forholde sig til akvakulturerhvervet, og der er et generelt behov for at øge kreditgiverens viden om erhvervet.

Forslag:

- Der udarbejdes et kreditvurderingsinstrument m.h.p. at private finansieringsinstitutter kan vurdere belåningsgrundlag i opdrætsanlæg og fiskebestand.
- I forbindelse med gennemførelsen af EU's fiskerifond undersøger ministeriet muligheden for, at investeringsstøtten helt eller delvist udmøntes som en garantistillelse i forbindelse med privat låneoptagelse. Der tages initiativ til at formidle erhvervets muligheder til venture kapitalen, evt. med henblik på at oprette en "vækstfond" til fremme af de private finansieringsmuligheder.

Udvikling og innovation

Med udgangspunkt i en række udvalgsarbejder i Fødevarerministeriet, er der igangsat en række forskningsprojekter, hvoraf "modeldambrugsforsøget" er det mest ambitiøse. Forsøget har allerede dannet basis for betydelige kommercielle investeringer i øget produktion. Der er imidlertid stadig et stort udviklingspotentiale, og der er behov for en øget indsats indenfor en bred vifte af områder, herunder videreudvikling af recirkulationsteknologier, IT, veterinærforhold, miljøeffekter etc. Der sker en betydelig udvikling indenfor opdræt af andre arter, og der er bl.a. behov for at udvikle recirkulationsteknologier til fx pighvar, tunge og torsk. Nye arter kræver også ny viden om veterinærforhold, afsætning osv.

Recirkulation kan ikke anvendes på havbrug, og der er her behov for at udvikle teknologier og systemer, der muliggør rentabel og praktisk muslingedrift således, at der også her skabes muligheder for på sigt at afkoble produktion og miljøpåvirkning.

Det er afgørende for en bæredygtig udvikling, at der forskes intensivt i forebyggelse og behandling af fiskesygdomme. Fiskesygdomme påfører erhvervet driftstab. Det reducerer velfærden og endelig har det en negativ effekt på miljøet.

Forslag:

- Igangsætning og videreførelse af en række konkrete forsknings- og udviklingsprojekter indenfor bl.a.
 - Fiskeernæring og foder
 - Driftssikkerhed, teknik og økonomi ved opdræt i mere åbne farvande og ved vinterproduktion
 - Sygdomsforebyggelse og behandling, herunder bl.a. vaccination og sygdomsforebyggende probiotika
 - Smitstoffers spredning mellem vildfisk og opdrætsfisk
 - Avl
 - Reproduktion af ål
 - Effekten af "fangkulturer" (opdræt af muslinger eller dyrkning af makroalger)
 - Konstruktionsteknologi for havbrug
 - Recirkulations- og rensningsteknologier
 - Miljøfremmede stoffer, herunder fx kobber og medicinrester
 - IT anvendelse
- Nye avancerede kommercielle recirkulationsanlæg bør støttes som demonstrationsanlæg m.h.p. at danne basis for en hurtig videreudvikling af dansk akvakultur. Der bør udarbejdes en dokumentationsmodel til brug herfor. Modellen bør indeholde både drifts- og miljøparametre og økonomisk dokumentation.

Kvalitet og afsætningsfremme

Erhvervets potentiale understreges bl.a. af, at der har været en vækst i eksporten på 13 % fra 2004 til 2005, og der er grundlag for at øge afsætningen væsentligt ikke mindst for den økologiske produktion.

For at sikre den højest mulige produktkvalitet er det vigtigt, at udviklingen i opdrættet løbende følges af en vurdering af spisekvaliteten suppleret med markedsundersøgelser.

For at give opdrætssektoren et effektivt værktøj til at styre hele kæden fra primærproducent til forbruger vurderes det, at være nødvendigt at gennemføre et effektivt sporbarhedssystem.

Muslingeproduktion

Folketinget vedtog i maj 2005 en ændring af fiskeriloven, som forbedrer vilkårene for fiskeri og opdræt af muslinger og østers. Bl.a. blev der nedsat et rådgivende udvalg for muslinge- og østersproduktion, med repræsentanter for alle interesserede parter. Udvalget rådgiver myndigheder og minister om initiativer, der kan fremme den erhvervsmæssige udvikling på området. Udvalget har bl.a. rådgivet om indførelse og udpegning af erhvervsområder på muslinge- og østersområdet. Forslaget har fået tilslutning fra Fødevareministeriet, Miljøministeriet og Amtsrådsforeningen, som nu har indledt et samarbejde med henblik på at få gennemført udvalgets forslag.

Der er i 2005, iværksat en række udviklingsprojekter for at understøtte produktionsudviklingen.

Kommercielt muslingeopdræt i Danmark er først de seneste 3 år for alvor kommet i fokus, og der er nu etableret ca. 20 anlæg i Limfjorden, hver med et areal på omkring 20 ha.

Desuden forventes i 2006 gennemført forsøg i 100 tons klassen med muslingefangkulturer ved to større danske havbrug.

Den samlede produktion af opdrætsmuslinger var i 2005 ca. 300 tons blåmuslinger, men med investeringer i mere rationelle produktionsmetoder forventes i 2006 en produktion på ca. 1000 tons og i 2007 på mindst 2000 tons.

Fiskeridirektoratet har frem til marts 2006 givet 54 opdrætsstilladelser vedr. blåmusling og østers. Da hvert opdrætsanlæg har en potentiel produktionskapacitet på ca. 250 tons pr år, medfører det en samlet potentiel kapacitet på godt 12.500 tons.. Med en førstegangspris på ca. 7 kr. pr kg. er der basis for en førstegangsomsætning på 87,5 mill. kr.

Den typiske pris for muslinger klar til konsum hos forbrugerne, efter rensning og pakning er typisk 16 kr. per kg., hvilket giver en mulig eksportværdi på ca. 200 millioner kr.

Hertil kommer de produktionsmuligheder, der er ved de øvrige danske kysttrækninger.

Muslingedyrkning i vandsøjlen er en ny erhvervssektor, som både giver mulighed for at skabe ny vækst og for nye iværksættere. Udviklingen på dette område vil kunne understøttes af Regeringens generelle målsætninger om, at der skal være flere vækstiværksættere.

Udviklingen sker hurtigt. Forsknings- og udviklingsindsatsen har været delt i langsigtede forskningsprojekter og projekter, der har haft som mål at løse mere akutte, kortsigtede problemstillinger. Dette billede vil ændre sig, efterhånden som sektoren opnår et mere grundlæggende kompetence- og erfaringsgrundlag.

En fortsat etablering af en konkurrencedygtig opdrætssektor forudsætter effektive systemer til yngelopsamling, vækst, høst og afsætning af muslinger, og der bør ske en fortsat optimering af disse elementer. Dyrkede muslingers evne til at holde sig lukkede under transport er en vigtigt kvalitetsparameter, og der bør identificeres procesmetoder, der fastholder en god kvalitet.

I forbindelse med lineopdræt af blåmuslinger er indsamlingen af yngel første produktionstrin. For effektiv opsamling af muslingeyngel i en periode med mange muslingelarver af høj kvalitet, er en monitoring af larveplanktonets sammensætning og modenhed et vigtigt værktøj.

Et særligt problem er skadevoldende arter som påvækstorganismer og prædatorer (søstjerner). Disse kan i høj grad ødelægge produktionen og besværliggøre opdrættet. Det er vigtigt, at der udarbejdes metoder til at mindske skadevirkningerne fra disse skadevoldere.

Den enkelte muslingeopdrætter udfører et udviklingsarbejde, der er vigtigt for den kortsigtede udvikling af dyrkningsmetoder og maskiner. En opsamling og formidling af denne viden vil være en effektiv måde til at sikre en bred udvikling i branchen. Med dette formål er der i 2005 iværksat et udviklingsarbejde, og dette bør fortsættes.

I vore nabolande sker et omfattende opdræt af andre muslingearter som kammuslinger, sandmuslinger og knivmuslinger. Opdræt af disse arter vil også kunne udvikles i danske farvande.

Forslag til indsatsområder

Finansiering

Der er gjort en stor indsats for at forankre muslingeopdræt som et nyt internationalt konkurrencedygtigt erhverv. Den kommercielle succes i større målestok mangler stadig, og erhvervet er i en kritisk udviklingsfase. Mange opdrættere er startet som iværksættere med et begrænset kapitalgrundlag, og de har svært ved at skaffe den fornødne udviklingskapital, da finansieringsmarkedet ikke kender perspektiverne i branchen.

Regeringens globaliseringsstrategi omfatter bl.a. en ny iværksætterfond, risikovillige lån samt skattelettelse for iværksættere, der skaber vækst. Mulighederne for at muslingeopdrætterne kan trække på fonden er ikke fuldt belyst.

Forslag:

- Der udarbejdes et kreditvurderingsinstrument m.h.p. at private finansieringsinstitutter kan vurdere belåningsgrundlag i opdrætsanlæg
- Undersøgelse af mulighederne for støtte fra iværksætterfonden.
- I forbindelse med gennemførelsen af EU's fiskerifond undersøger ministeriet muligheden for at yde investeringsstøtte til muslingeopdræt, idet en produktion på 12.500 t anslået vil kræve investeringer på godt 100 mio. kr. Det undersøges endvidere, om støtten helt eller delvist kan udmøntes som en garantistillelse i forbindelse med privat låneoptagelse.

Planlægning af produktionsområder og forvaltningsregler

Parallelt med den udpegning af erhvervsområder, som er iværksat på baggrund af anbefalinger fra Udvalget for Muslingeproduktion, ville en detailplanlægning (via GIS) kunne sikre et overblik over produktionsmulighederne i udvalgte områder som Limfjorden, østjyske fjorde, Isefjorden og i bæltene. På længere sigt kan GIS-kortlægning give et strategisk overblik over alle relevante områder i de indre danske farvande. Det er vigtigt, at dette arbejde koordineres med udpegning af erhvervsområderne, som også skal huse lineproduktion af muslinger.

I forbindelse med udpegning af erhvervsområderne vil andre og/eller nye former for produktion kunne introduceres, hvorved reglerne vil skulle ændres således, at der tages stilling til f.eks. strømpeopdræt af fiskede (undermåls)muslinger, udlægning på havbunden af undermålsmuslinger fra bændler m.v. Endvidere kan overvejes ressourceforvaltning i bredere forstand vedr. ejerforhold til produktionsområder /udlagte muslinger, organisering af produktionsfremmende foranstaltninger, handel med undermålsmuslinger (til opdræt i "strømper") m.v.

Derudover findes der også et vist potentiale i at forsøge at udnytte andre naturligt forekommende arter i opdrætssammenhæng, f.eks. hjertemusling, knivmusling og konk. Der er således muligheder i dels at udvikle forskellige og specialiserede opdrætsmetoder, ligesom visse arter vil kunne opnå en vis værdiforøgelse ved at ændre afsætningsformen fra f.eks. delvist forarbejdede til fersk konsum. Dette forudsætter dog også udvikling og/eller tilpasning af reglerne.

Forslag:

- Model og GIS-detailplanlægning for udvalgte områder på samme måde som udført af Havbrugsudvalget
- Udarbejdelse af regler for udnyttelse af andre muslingearter.
- Analyse af konsekvenser af strukturreformen, miljømålsloven og indførelse af erhvervsområder for ressourceforvaltning, ejerforhold, miljøkrav, erhvervsstøtte og myndighedsansvar.

Fødevarerikkerhed og miljø

Ved produktion af muslinger er der pålagt erhvervet omkostninger til prøvetagning for fødevarerikkerhed, herunder forekomst af giftige alger, algetoksiner, mikroorganismer og forurenende kemiske stoffer. For opdrættere kan denne udgift være betydelig i forhold til de høstede mængder, men også fiskeriet pålægges disse omkostninger. Prøve- og analyseomkostningerne kan med årlige omkostninger i størrelsesorden 100.000 kr. om året være en betydelig belastning for nyetablerede opdrættere. I en række andre lande med muslingeproduktion (Sverige, Skotland, Irland og Frankrig) dækker staten udgiften.

Prøvetagningen er reguleret af Muslingebekendtgørelsen, men også Vandrammedirektivet sætter betingelser for opdrættet. Da muslingeproduktion foregår delvist i sammenfaldende områder med både fiskeri og opdræt, og da fremtiden kan indebære oprettelse af fælles erhvervsområder vil en samordning af prøvetagningen mellem de forskellige produktionsformer kunne lede til en omkostningseffektivisering. Endelig foregår der på europæisk plan bestræbelser på at optimere prøvetagningen.

Forslag:

- Samordning, omkostningseffektivisering og optimering af prøvetagning vedr. fødevarerikkerhed.
- Flerårige analyser af de negative og positive effekter af muslingeopdræt, hvor omkostningerne dækkes af bevillinger.
- Udvikling af et varslingsystem for forekomst af giftige alger

Udvikling

Produktionen af linemuslinger er endnu begrænset også i Sverige og Norge, hvorfor en fælles producentorganisation (PO) for Skagerrak-området vil kunne fremme forsyningssikkerhed for aftagerledet og sikre producenterne afsætningsmuligheder. En styrkelse af den nystartede danske PO – fx gennem anvendelse af EU tilskudsmuligheden på 20.000 Euro pr. år vil kunne fremme denne udvikling.

Forslag:

- Støtte til muslingePO'en i en 3 årig periode m.h.p. at forsøge dannet en fælles PO for muslingeopdræt i Skagerrak-området.
- Videreudvikling af effektive opdrætsteknikker og muslinger af høj kvalitet.
- Udvikling af teknikker og bæredygtige foranstaltninger til bekæmpelse af skadevoldere.
- Udvikling af system til larvemonitering af muslingelarver.
- Videreførelse af erfaringsopsamling inden for muslingedyrkning med henblik på at udvikle produktionsmetoderne.

- Udvikling af opdræt af nye arter som kammuslinger, hestemuslinger, sandmuslinger, og knivmuslinger.
- Beskrivelse af muligheder, effekter og begrænsninger ved kompensationsopdræt (fangkulturer).

4.7. Havne, omsætning og distribution

Med havneloven af 1999 privatiseredes en række danske fiskerihave. Det offentlige planlægningsansvar bortfaldt dermed og havnene opererer nu i åben konkurrence.

Den offentlige indsats i forhold til havnenes udvikling bliver herefter, at støtte den enkelte havn i arbejdet for at få mest mulig værdi ud af de danske fangster og udenlandske landinger, og at bidrage til at videngrundlaget for havnenes konkurrencemæssige dispositioner og strukturtilpasning styrkes.

Siden privatiseringen har en række havne udviklet deres konkurrenceposition, både i forhold til håndtering af danske landinger og til at tiltrække udenlandske landinger. Flere havne har også udviklet deres forretning på andre områder, bl.a. i forbindelse med etablering og udvikling af færgedrift og godsomsætning (fx sten og grus). Havnene fungerer således som en dynamo for den regionale erhvervsudvikling på andre erhvervsområder end fiskeri.

Fiskerihavnene indtager en nøgleposition i udviklingen af den danske fiskerisektor og de øvrige regionale erhverv. Med større konkurrence om fisken og øget behov for værditilvækst og effektivisering langs værdikæden, er udfordringerne til at få øje på. Danske havne har hidtil klarer sig godt i den internationale konkurrence, spørgsmålet er hvad de kan gøre for at ruste sig til konkurrencen fremover.

Fiskerihavnene er det naturlige centrum for regionale kompetenceklynger inden for fiskeri og tilknyttede erhverv. Havnene har i kraft af deres fysiske og finansielle struktur ikke kortsigtede økonomiske interesser, og havnen har derfor mulighed for at binde operatørerne på havnen sammen i en langsigtet strategi for værditilvækst og forbedret konkurrenceevne for hele lokalsamfundet. Havnenes udvikling hænger sammen med deres evne til at indgå i samarbejder med både havnens egne operatører og med andre havne.

Konkurrencen nu og frem mod 2012 vil være præget af en udvikling i retning af færre enheder - fartøjer, havne, auktioner, forarbejdningsvirksomheder etc. - primært drevet af behovet for produktivitetsudvikling og omkostningsreduktioner.

Som en parallel til landbrugsloven kan der være behov for i fiskeriloven at sikre, at kommuneplanlægningen tager højde for udviklingsmulighederne i fiskeri og akvakultur, bl.a. i forhold til de støttemuligheder, der ligger i Fødevarerministeriets regi. Sådanne analyser vil bl.a. få betydning for den fremtidige støtte til havnenes investeringer.

Perspektivet for den samlede udvikling af de danske fiskerihavne er, at konkurrenceudviklingen sker på en sådan måde, at de enkelte havnes forskellighed forbliver en styrke. Havnene bør med andre ord ikke investere unødigt i forretningsområder, som andre danske havne har opbygget en ekspertise på. Udviklingen af "tradede" fiskeprodukter, som ikke forarbejdes i Danmark, med blot føres ind i EU over dansk havn betyder fx, at nogle havne, som ikke har fiskeri, kan have en fordel i kraft af fryse- og transportfaciliteter, samt effektivitet af den veterinære kontrol. Havnene skal sikre mest mulig værditilvækst "på havnen", gennem investering i kvalitetssikringssystemer, effektiv logistik og gennem

udvikling af samarbejdet mellem alle operatører på havnen. Målet er at danske havne øger omsætningen af fiskeprodukter over bolværk, og derved bidrager til den samlede danske fiskerisektors udvikling.

Forslag:

- Følgende investeringsområder er særlig relevante:
 - Modernisering af kajanlæg og bassiner, herunder til sikring af miljøhensyn og opfyldelse af øgede krav til indsejlingsdybde.
 - Modernisering af modtagefaciliteter m.h.p. sikring af kvalitets og veterinærhensyn og udvikling af kølekæder og auktionssystemer.
- Etablering af udviklingsnetværk for havneledelser, hvor centrale udviklingstemaer og strategiske alliancer kan drøftes på tværs af havnene, herunder havnenes mulighed for at være katalysator for udviklingen af kompetenceklynger. Netværket bør endvidere udarbejde en samlet strategi for de danske havne, der identificerer de vigtigste investeringsområder i de kommende år samt sandsynliggør nytteværdien af fremtidige offentlige medinvesteringer.
- Forbedret dokumentationen for sammenhængen mellem pris og kvalitet overfor fiskerne, og rådgivning af udenlandske fartøjer, om kvalitetsstyring m.h.p. at sikre en høj kvalitet af fisken herfra.
- Etablering af uddannelsesprogram i hygiejne og kvalitet af personale, der håndterer fisk i forbindelse med fangst, landing, sortering, salg og distribution
- Markedsføre danske havne og dansk fisk som garanti for høj kvalitet i Europa, fx i sammenhæng med en særlig dansk mærkningsordning for fisk.
- Udvikling af fællesfunktioner på tværs af havnene for at reducere omkostninger til bl.a. sortering, salg (auktion), distribution - eksempelvis et fælles elektronisk auktionssamarbejde på tværs af alle havne, som overbygning til de fysiske auktioner.

Investeringsforventninger

Havnenes forventninger til investeringer i de kommende år fremgår af tabellen nedenfor:

Investeringsforventninger i fiskerihavnene	2007 mio. kr.	2008-2013 mio. kr.
Sikring af fiskens kvalitet, herunder i ubrudte kølekæder	17	8
auktions- og omsætningsfaciliteter	8	0
havneinfrastruktur	47	396
kajanlæg, herunder til kystfiskerfartøjer	21	0
Miljø	5	1
indsejlingsforhold, herunder uddybninger	5	383
beddinger m.v.	0	59
Total	103	847

4.8. Handel og forarbejdning

Danmark er verdens 6. største eksportør af fiskeprodukter. En stærk position, der dog er forringet med et par pladser de seneste år, bl.a. som følge af den internationale udvikling i akvakulturproduktionen, hvor Danmark ikke er fulgt med.

Over 60 % af de fiskeråvarer, der indgår i den danske eksport er importerede. I dansk erhvervsliv er handelen med fisk enestående derved, at den primære konkurrence ikke drejer sig om afsætningen, men om adgangen til råvarer. Det drejer sig om både muligheden for at købe råvarerne og for at få dem indfortoldet og veterinærgodkendt på en konkurrenceeffektiv måde.

Globaliseringen forøger konkurrencen på verdensmarkedet, og den danske fiskeindustri bliver presset fra lande, hvor fiskeprodukter produceres med lave lønomkostninger. Outsourcing af løntunge produktionsprocesser forsætter. Trusler fra forøget konkurrence er imidlertid kun den ene side af globalisering, forøgede muligheder er den anden.

Den danske fiskeindustri's fremtidige opgave bliver i højere grad end i dag "fødevaredesign" frem for rutineproduktion. Analogien er tøjbranchen, hvor den danske industri i dag står for design, men hvor produktionen købes i lande med lavere lønomkostninger. Centralt for at nå dette mål, er målrettet satsning på stadig forbedring af produktudvikling og markedsorientering, med fokus på kvalitet, fersk fisk, nemhed i tilberedningen, sundhed, funktionelle fødevarer og individuelle gruppers efterspørgsel.

Dansk import til direkte reeksport er væsentligt forøget. Markedsandele kan forøges gennem en stadig udnyttelse og forbedring af det eksisterende gode produkt- og markedskendskab samt det gode købmandskab i den danske fiskeindustri.

Den stigende konkurrence i fiskeindustrien stiller krav til et højt vidensniveau, så erhvervet er på forkant med de nye udfordringer og kan agere hurtigt på markedernes skiftende krav til kvalitet og variation i udbuddet. Skal danske virksomheder fastholde konkurrenceevnen på et bredt produktsortiment af høj kvalitetsprodukter, er det nødvendigt med en endnu mere målrettet forsknings- og udviklingsindsats i et direkte forpligtende samarbejde mellem erhverv og forskning.

Det giver ikke megen mening at måle Danmarks position på eksportstørrelsen, da eksporten ikke er et udtryk for hvor meget værdi, der tilføres landet. Målsætningen bør derfor knytte sig til værditilvæksten i Danmark, og målet er, at denne skal stige med samme takt, som verdenshandelen for fiskeprodukter. I lyset af udviklingen inden for bl.a. akvakultur er det en ambitiøs målsætning.

Forslag til initiativer

Den strategiske indsats bør omfatte,

- Forøgelse af det danske råvaregrundlag, herunder gennem "capacity building" i form af samarbejdsprojekter med 3.- lande
- Konkurrenceeffektiv fødevarer sikkerhed
- Etablering af fælles standarder for fiskerivarer for hele sektoren
- Etablering af udviklingselskab, 'SeafoodCircle', der kan fokusere og formidle forskningsindsatsen i forhold til erhvervets behov.
- Øget kvalitet som værdiskabende element gennem produkt- og procesudvikling i bred forstand
- Kollektive fremstød og synliggørelse

Råvareadgang

EU er i stigende grad afhængig af øget råvareimport fra tredjelande som følge af de begrænsede fiskeressourcer, og dermed forringede fiskerimuligheder for EU's egne fiskere. Samtidig efterspørger EU's forbrugere mere fisk

Danmark har opnået en række forbedringer i råvareadgangen i form af toldkontingenter og toldsuspensioner, som de danske forarbejdningsvirksomheder drager nytte af. Målet er på sigt at opnå fri handel med fiskevarer, og at opnå dette gennem en global ordning i WTO.

Der er samtidig behov for en øget opmærksomhed på forenkling af toldregler og aftaler, så der opnås større harmonisering og ensartethed i reglerne, således at usikkerhed om oprindelsesspørgsmål, toldens størrelse og indtræden i videst muligt omfang kan undgås. Herved vil virksomhederne få bedre arbejdsbetingelser og kunne frigøre ressourcer fra toldadministration til mere nyttige formål.

Såfremt målsætningen om udvikling af dansk akvakultur kan indfris, vil der her blive skabt en væsentlig forbedring i råvaregrundlaget for dansk produktion og eksport.

Forslag:

- Der gennemføres en analyse af de effekter den globale liberalisering af handlen med fisk får for den danske fiskeindustri, herunder vurderes hvilke politiske og kommercielle initiativer, der bedst sikrer råvaretilførslerne.

Fødevarer sikkerhed og importkontrol

Det internationale regelgrundlag for fødevarer sikkerhed må forventes udviklet yderligere i de kommende år. Danmark bør arbejde for, at "det globale indre marked" fungerer bedst muligt, forstået sådan, at gennemførelsen af bl.a. fødevarereglerne sker uden konkurrenceforvridende effekter. Der bør være fokus på arbejdet med sikring af globale standarder efter objektive, videnskabelige kriterier. Færdiggørelse af EU's planer om harmonisering af fælles mikrobiologiske kriterier (f.eks. vibrio, listeria) og en reform af EU's rapid alert-system står højt på listen.

Selve fødevarer sikkerheden må prioriteres højt, og Danmark vil formentlig i en række tilfælde vælge højere sikkerhedskrav end mange andre lande. Fødevarer sikkerhed er et forbrugeranliggende, og et højere – anerkendt niveau, vil være et vigtigt fundament for markedsføringen af danske produkter.

Der er i løbet af de sidste par år sket væsentlige forbedringer i den danske importkontrol med fisk og fiskeprodukter. Dialogen mellem erhvervet og kontrollen fungerer godt, og omkostningerne til kontrollen er nedbragt gennem mere hensigtsmæssige procedurer.

Målrettet videnopbygning og videnovertførsel

Fiskerisektoren er i modsætning til øvrig dansk fødevarer industri præget af mange små virksomheder med en stor grad af omstillingsparathed, men samtidig med begrænsede muligheder for at gennemføre en forsknings- og innovationsbaseret udvikling af deres produktion.

Der er behov for et erhvervsorienteret netværk, som kan sikre, at udviklingen af dansk produktion og eksport af fiskeprodukter sker på det bedst mulige videngrundlag. Det kræver

en mere brugerdreven innovation og forskning fremover og en effektiv videnoverførsel. Det kan kun ske, hvis både forskning og erhverv forpligter sig på indsats og anvendelse af resultater. Det foreslås, at "SeafoodCircle" oprettes til dette formål, og at der overvejes en samarbejdsform svarende til den, der er etableret med "AquaCircle".

Der eksisterer megen viden blandt forskningsinstitutioner og leverandører, som bør kunne danne grundlag for udviklingen af forarbejdningssektoren. "SeafoodCircle" bør fx i forbindelse med gennemførelse af større demonstrationsprojekter med aktiv deltagelse af virksomheder, forskningspartnere og uddannelsesinstitutioner sikre, at forskningsresultaterne modnes og nyttiggøres.

Forslag:

- Der gennemføres et projekt som grundlag for beslutning om etablering af "SeafoodCircle" med bl.a. det formål at udvikle og nyttiggøre den brugerdrevne innovation i overensstemmelse med strategien for Danmark i den globale økonomi.

Hovedindsatsen vil i øvrigt omfatte de nedenfor nævnte områder: "Generel værdioptimering i produktionen" og "Værdioptimering inden for de enkelte brancher"

Generel værdioptimering i produktionen

- Ny standard for fersk dansk fisk.
I et forsøgsprojekt med fersk fisk fra fisker til detailkæde/restaurant på eksportmarkedet, afprøves rammerne for en særlig kvalitet af fersk fisk der i givet fald skal kunne certificeres. Standarden afprøves i praksis på ca. 40 fiskefartøjer, på en samle-central, en eksportør og ved en supermarkedskæde og/eller restaurantkæde. Den nye standard skal efter forsøgsprojektet kunne ubredes til hovedparten af dansk fiskeri.
- Ny standard for søfrossen fisk
I et forsøgsprojekt med søfrossen fisk defineres rammerne for en særlig standard for kvalitet ombord. Fiskeindustri, detail- og cateringkæder indgår som partnere i pilotprojektet med henblik på at møde krav fra internationale markeder. Projektet omfatter bifangstarter, der normalt landes i lav kvalitet.
- Ny standard for akvakultur produkter
I et projekt med akvakulturfisk defineres rammerne for højkvalitets akvakulturprodukter. Danske og internationale akvakulturleverandører indgår i pilotprojektet med henblik på at møde kravene fra de internationale markeder.
- Ny kvalitetsmanual
Der udarbejdes og udvikles en manual for en ny kvalitetsstandard. Manualen skal kunne anvendes i alle led fra produktion/fangst til kunde. Manualen skal kunne anvendes som grundlag for internethandel mellem virksomheder (en B2B-plattform) Kvalitetsmanualen kan understøttes af kvalitetskurser og skal understøtte danske fiskeindustriens mulighed for at styrke konkurrenceevnen på det globale marked.

- **Hygiejne**
I alle lande af verden ses en stigning i produktion og indtag af såkaldt spiseklare fødevarer. Sådanne produkter, der ikke forarbejdes (koges) af forbrugeren er meget følsomme overfor hygiejnen under selve produktionen. Der er derfor stor fokus på udvikling og vurdering af rengørings- og desinfektionsrutiner i industrien. Man ved meget lidt om hvilke midler og metoder, der er bedst i fiskeindustrien.
- SeafoodCircle tilføres et forsker-virksomheds udviklingsnetværk m.h.p. at skabe matchmaking og dialog mellem forskere og virksomheder inden for udvalgte temaer, fx sunde fiskeprodukter, functional food, brugerdrevet innovation etc.
- Der etableres et samarbejde mellem fiskeindustri og forhandlere af rengøringsmidler og -metoder om etablering af en systematisk, videnskabelig holdbar viden om opnåelse af hygiejnestandarder på området

Spisekvalitet

De sensoriske ændringer i fisken fra den landes til det færdige produkt er meget afgørende for at kunne fremstille produkter med ensartet, høj spisekvalitet og dermed for forbrugernes lyst til at spise fisk. Korrekt udførte sensoriske analyser giver vigtig information om fødevarens kvalitet, men kun få virksomheder anvender sensoriske metoder systematisk.

Forslag:

- Udvikling af en praktisk anvendelig metode til bestemmelse af sensorisk kvalitet af fiskeprodukter.

Frysning

Den eksisterende viden om sammenhæng mellem kvalitet og lagerstabilitet er i de fleste tilfælde begrænset til temperaturområdet -20 °C til -30 °C. Erhvervet efterspørger viden om endnu lavere temperaturer. Der er derfor behov for undersøgelser af tid og temperaturs indflydelse på kvalitetstab i fed og mager fisk, under lagring ved temperaturer helt ned til 80 °C. Det vil være hensigtsmæssigt, at udvikle et indikatorsystem, der under teknisk og økonomisk optimale forhold kan bestemme kvalitetsforandringen ved alternative frysningmetoder. Der er desuden behov for at gennemføre demonstrationsprojekter med deltagelse af fiskere, industri og leverandører.

Fødevareredesign og IKT

Udviklingen af dansk handel og forarbejdning af fisk vil med fordel kunne støtte sig til anvendelsen af informations- og kommunikationsteknologi (IKT) i produktions- og procesudviklingen. Udnyttelse af IKT-data kan bl.a. sikre hurtigere reaktion og tilpasning på forbrugerbehov og øge fødevarers sporbarhed, hvilket vil smidiggøre den løbende værdioptimering af fisken.

Værdioptimering inden for de enkelte brancher

Rejeindustrien

En optimering af modningsprocessen i forhold til kvalitet og udbytte vil skabe grundlag for fremstillingen af langt bedre høj kvalitets produkter. Følgende konkrete projekter vil danne grundlaget for udvikling af den optimale modningsproces:

Måling af naturligt kontra tilsat vand ved indhandling af rejer

Optimering af kvaliteten gennem procesudvikling

Sildeindustrien

I Danmark anvendes fortrinsvis fersklandede sild, men på grund af stigende efterspørgsel er der behov for at anvende sild som frossen råvare. Et stigende antal industrier fryser selv sild ind til videre forarbejdning. Der er behov for metoder til optimal indfrysning af råvarer, der senere kan bruges til fremstilling af højkvalitets produkter, som fx gammeldags modnede sild.

Der er et stort behov for at udvikle optimale saltningsmetoder i forhold til tid og temperatur, så der kan fremstilles sild med en høj og ensartet produktkvalitet.

Endelig spiller fedtindholdet i sild en stor rolle i processen med at fremstille en ensartet produktkvalitet og forhindre harskning. Det er derfor vigtigt for fiskeindustrien, at der udvikles hurtige og præcise målemetoder til at måle fedtindhold og fedtkvalitet i sild allerede ved første sortering, samt forhold af betydning for harskning.

Røgerier

Fremstilling af røget laks, og letkonserverede produkter af andre fiskearter, er udviklet fra at være en enkel proces med få reguleringsmuligheder til at være en højteknologisk proces. Det traditionelle råvaregrundlag er også ændret, bl.a. i kraft af den voksende akvakultursektor. Der er derfor mange faktorer i kæden fra råvare til produkt, der kan styres og som har indflydelse på produktkvaliteten. Det drejer sig bl.a. om optimering af saltemetoder, optimering af rygemetoder, anvendelse af frysning i forbindelse med mellemlagring og anvendelse af frosne råvarer.

Anvendelse af biprodukter

Der er kun få danske virksomheder, der arbejder med udnyttelse af marine ressourcer til fremstilling af højværdiprodukter, men der er basis for at iværksætte en lang række projekter, som kan danne grundlag for en større industriel produktion. Anvendelsen af biprodukter til fremstilling af bl.a. helseprodukter, medicin, enzymer eller andre produkter til industrielle formål er økonomisk meget interessante, fordi de tilføjes en betydelig højteknologisk værdi. Det bliver særligt aktuelt i forbindelse med en ekspansion af akvakulturen, som giver mulighed for en stabil og ensartet leverance af biprodukter.

Fiskemelsindustrien

Danmark er langt den største producent af fiskemel og -olie i Europa, og globalt set ligger Danmark på en 7. plads med en omsætning på mellem 1.5 mia. kr. og 2 mia. kr. pr. år. Fiskemelsindustrien opererer i et konkurrencepræget internationalt marked, som betyder, at fokus hele tiden skal rettes mod reduktion af omkostninger samt proces- og produktudvikling. Der er bl.a. behov for forbedring af opbevaring på fartøjerne og i forbindelse med transport, udvikling af mere kvalitetseffektive processer og løbende produktudvikling, bl.a. af specialfiskemel til akvakultur og fiskeolier til fødevarer

Branchen vurderer, at der vil være behov for at investere ca. 25 mio. kr. i perioden. på de primære forskningsområder vedrørende,

- udvikling af fartøjer (kølesystemer, tankudformning, rengøring, lossesystemer, kvalitetsmålinger)
- udvikling af transport og opbevaring (råvaretanke, transportsystemer, kølesystemer, rengøring, kvalitetsoptimering)

- procesudvikling (ensartet kogeproces, fedt- og slamseparation, olie kvalitet, lagerautomatik, transportsystemer)
- produktudvikling (specialfiskemel til akvakultur, fiskeolie til fødevarer)

Hertil kommer mulighederne for afsætning af særligt raffineret fiskeolie. Der er store muligheder for afsætning af forædlet fiskeolie til både ingrediensvirksomheder (BASF Health & Nutrition, DSM, AarhusKarlshams) samt fødevarer virksomheder (Arla, Nestlé, Danone, Unilever, Procter & Gamble med flere). Estimer over værditilvæksten viser, at kg prisen løfter sig fra kr. 5 for rå fiskeolie til 650 kr. for forædlet fiskeolie og op til kr. 1500,- for mikroindkapslet fiskeoliepulver – pr kg fiskeolie. Det europæiske marked for fiskeolie som ingrediens til videre forarbejdning i fødevarer er anslået til at være kr. 1200 millioner med en årlig vækstrate på 8 %.

Forslag:

- Der gøres en målrettet indsats for at etablere kommerciel værdikæde rettet mod raffineret fiskeolie til konsum, herunder:
 - Undersøgelse af kvalitetsparametre på tværs af værdikæden fra hav til bord
 - Uddybende markedsundersøgelser og vurdering af potentialet samt kravspecifikation af produkter

Denne aktivitet kan ske i relation til det tidligere nævnte udviklings selskab: "SmallFishCircle".

Nye markeds- og handelsformer

Ny Regulering skaber mulighed for bedre planlægning af fiskeriet og større opmærksomhed om værdiudbyttet af den fangede fisk, og dermed et nyt behov for at markedsføre den rigtige fisk på det rigtige tidspunkt.

Forslag:

- Der gennemføres et forsøgsprojekt, hvor der etableres et virtuelt handelsrum mellem en gruppe af fartøjer og en gruppe af virksomheder. Her udbydes kun høj kvalitets fisk. Projektet skal identificere mulige handelsmodeller.
- Styrket samarbejde mellem fiskere og fiskeindustri om effektivisering af førstehåndsomsætningen af fersk fisk. Analyser af best practice fra andre lande og brancher bruges som inspiration til at begrænse transaktionsomkostningerne mellem fiskeri og fiskeindustri. Derudover foretages en benchmarking af omsætningsstrukturen og transaktionsomkostninger i relevante lande på fersk fisk. Der udvikles på forsøgsbasis en ny model for førstehåndsomsætningen af fersk fisk.
- Der gennemføres en analyse af hvilke muligheder, der er for danske virksomheder på up-market segmentet (produkter, der i kraft af kvalitet eller særlige forhold er i stand til at opnå en høj pris) - og hvilke specifikke krav og forudsætninger kunderne stiller nu og fremover. Forventningerne til forbrugertrends på området identificeres.
- Mulighederne for at udvikle et generisk B2B-fiskebrand der hviler på en særlig dansk kvalitets standard undersøges. Udviklingen af B2B-fiskebrandet skal ske på grundlag af identificerede kundekrav til fisk og fiskeprodukter. Platformen skal kunne anvendes i markedsføringen nationalt og internationalt. Der etableres endvidere et fagligt center, der skal foretage markedsovervågning med henblik på udvikling og overvågning af

den særlige kvalitetsstandard samt varetage konceptudvikling, vurdering af markedsudviklingen for fiskeprodukter samt konkurrentanalyser.

Mærkning af fiskeprodukter

EU-Kommissionen har tilkendegivet, at der bør udvikles en fællesskabspolitik for miljømærkning af fisk og fiskevarer, således, at der lægges nogle overordnede rammer for frivillige miljømærker, der giver mulighed for en gradvis udvikling af mærkningsordninger.

Kommissionen ser "eco-labelling" som en mulighed for dels at give forbrugerne mere oplysning om fisken, således at de kan træffe et valg, dels som et værdifuldt redskab, der kan skabe et økonomisk incitament for erhvervet til at opnå en højere pris for fisken. Eco-labelling skal være et udtryk for, at det pågældende produkt, er det mindst miljøbelastende af de tilgængelige produkter.

En egentlig behandling i Rådsregi kan tidligst forventes i juni 2006, hvorefter Danmark bør vurdere i hvilket omfang, der skal indføres en dansk miljømærkning.

Digitalt enhedsdokument

I dag skal virksomheder og importører indberette data til flere forskellige myndigheder for det samme parti fisk, der kan være tale om indberetning af de samme data til forskellige myndigheder.

Et digitalt enhedsdokument forventes at kunne begrænse den administrative belastning og kunne øge kontrolmyndighedernes mulighed for at følge varestrømme m.v. i sektoren. Ligeledes vil et digitalt enhedsdokument på fisk være et godt eksempel på samarbejde på tværs mellem forskellige myndigheder.

Forslag:

- Der gennemføres en "business case" m.h.p. at fastslå de offentlige og private omkostninger ved omlægning af indberetningsprincipper, IT mv. i forhold til de administrative forenklinger. Det vurderes i den sammenhæng om en digital indrapportering kan forankres hos virk.dk.

Eksportfremme

Danmarks Eksportråd hjælper danske virksomheder med at blive mere konkurrencedygtige og med at tiltrække udenlandske investeringer til Danmark.

Det foreslås, at der etableres en effektiv dialogflade mellem erhvervet og Eksportrådet, herunder gennem forbedring af Rådets viden om de særlige problemer, der knytter sig til eksport af fisk.

Erhvervet har gennem de seneste år opbygget velfungerende eksportkontakter på European Seafood Exposition i Bruxelles. Det vurderes at værdien af messen kan forøges såfremt den danske messedeltagelse i Bruxelles tilrettelægges i en samlet koordination.

Forslag:

- Fiskerirådet etablerer en projektgruppe m.h.p. fremtidig dansk deltagelse i messen. I den forbindelse etableres et samarbejde med Danmarks Eksportråd m.h.p. dels at opnå støtte til messedeltagelsen, dels at udbygge det gensidige grundlag for at fremme eksport af danske fiskeprodukter og fiskeriudstyr.

Investeringsomfang

Hovedparten af fiskeindustrien er dermed dækket af denne undersøgelse. 102 virksomheder har besvaret et spørgeskema om de kommende års investeringsforventninger, og branchen forventer at forøge investeringsniveauet de kommende år. En dansk satsning på akvakultur vil kunne bidrage væsentligt hertil.

På baggrund af de allerede kendte investeringsplaner, kan der forventes investeringer i branchen på omkring 485 mio. kr. i 2006 og 2007. Hertil kommer endnu ikke planlagte investeringer. Fra perioden 2008 til udgangen af 2012 forventes et stigende niveau.

Innovationsloven er under revision. På tidspunktet før ændringslovens vedtagelse er de kendte og forventede ansøgninger til ordningen på 10,0 mio. kr. i 2006 og 42,0 mio. kr. 2007 og 2008:

Virksomhederne forventer, at investeringerne vil betyde et løft i deres produktivitet på op til 3 procent og en omsætningsfremgang på op til 4 procent i 2007. Virksomhederne lægger størst vægt på investeringer i kvalitetsstyring som grundlag for øget værditilvækst. Derefter er højere forædlingsgrad og forbedrede afsætningsmuligheder oplyst som afgørende.

4.9. Regional erhvervspolitik

Baggrund og perspektiver

1. januar 2007 træder kommunalreformen i kraft, og erhvervets myndighedsophæng flytter fra amterne til de nye kommuner. Der vil være fiskeopdræt i op mod halvdelen af de nye kommuner, og med 200 aktive fiskerihavne og landingspladser vil endnu flere kommuner have en fiskerihavn.

Antallet af aktive fiskerihavne vil formentlig blive reduceret som følge af de reducerede kvoter og den stigende effektivitet i fiskeriet. Der er imidlertid ikke noget klart billede af, at en bestemt type havne ikke skulle have overlevelsessevne. Det er derfor vigtigt, at lokal erhvervspolitik går hånd i hånd med Fødevarerministeriets erhvervspolitik m.h.p. at sikre den enkelte havns udviklingsmuligheder.

Fødevarerministeriet ønsker at støtte og udvikle den regionale forankring af fiskeri og akvakultur. Det gælder både de store fiskerihavne og havnene i kommuner med begrænset fiskeri og akvakultur, hvor der er begrænset viden om udviklings- og støttemulighederne inden for området.

En lokalt forankret brobygning mellem fiskeriet, havnene, producenter, akvakultur, turisme, oplevelse kan sikre et samspil, der kan udvikle de enkelte delsektorer enkeltvis og i synergi.

Fødevarerministeriet ønsker at være med til at sikre erhvervenes betydning som nutidige og lokalt forankrede primærproduktioner, som også besidder en stærk kulturbærende identitet. De er efter Fødevarerministeriets opfattelse et betydningsfuldt kort, der kan sikre lokalsamfundet som attraktivt levested. Den hurtige IT udvikling betyder, at man efterhånden i højere grad bosætter sig, hvor det er attraktivt, end tæt ved arbejdet. Aktive fiskerihavne vil være en væsentlig konkurrencefaktor her.

Fødevarerministeriet vil med henblik på at skabe sammenhæng mellem ministeriets politik og kommunernes erhvervsudvikling for fiskeri og akvakultur i 2007 indlede en dialog med fiskeri- og akvakulturfæhængige kommuner. Det vil være naturligt, at spørgsmålet om udviklingen af det rekreative fiskeri indgår i dialogen.

Perspektivet er at skabe sammenhæng "fra regional udvikling til global konkurrence".

Forslag:

- En ændring af Fiskeriloven, der skal sikre, at de fiskeri- og akvakulturmæssige interesser indgår i de regionale udviklingsplaner og kommune- og lokalplanerne.
- Støtte til formulering og etablering af et (fælleskommunalt) samarbejde om godkendelsesprocedurer og erhvervsudvikling for akvakultur.
- Etablering af et kommunalt netværk for udvikling af små fiskerihavne. Netværket bør repræsentere de relevante kommuner og erhvervsrepræsentanter og skal sikre udnyttelse af Fødevarerministeriets støttemuligheder i forhold til lokal udvikling af fiskeri og akvakultur, forbedret viden om hvorledes centrale og kommunale regler og politiske målsætninger kan udmøntes, udveksling af erfaringer og gennemførelse af analyser og konkrete udviklingsprojekter.

Med en forankring i den lokale viden og erfaringer fra erhvervsfiskeriet vil fiskerirelateret turisme, ud over indtægter og beskæftigelse, kunne supplere fiskerierhvervet, så lokalsamfundets fiskerisærpræg kan fastholdes og udvikles. Dette kræver en høj grad af lokal forankring for at sikre, at den mere eller mindre tavse viden fra fiskeriet bliver aktiveret.

Forslag:

- Der gennemføres et projekt m.h.p. at identificere og udvikle en interesseflade mellem det aktive erhverv, lokal erhvervs politik og fiskeriet som lokal kulturbærer og kvalitetsmarkør for lokalsamfundet.

Fiskerifonden vil kunne yde støtte til, at interesserede kommuner definerer og iværksætter initiativerne. Der bør være en effektiv dialogflade i forhold til Fødevareministeriet, hvor det bør overvejes, hvordan landdistriktskonsulentordningen kan medvirke til kommunernes udvikling af fiskeri og akvakultur.

4.10. Kompetence og udvikling

Det er tidligere fremhævet, at en høj investeringstakt på et innovativt grundlag er en væsentlig konkurrenceforudsætning. Mobiliseringen af den "menneskelige faktor" er imidlertid forudsætningen.

Fiskeriets aktuelle økonomiske situation har betydet et væsentligt fald af tilgangen af unge til erhvervet. Uanset dansk fiskeris økonomiske situation, ligger der betydelige fiskeriressourcer og store regionale investeringer, hvis udnyttelse forudsætter, at vi ikke reducerer uddannelsesindsatsen, når fiskeriet går ned. Den skal styrkes.

Udfordringen er, at flere unge bliver i fiskeriområderne og at fiskeri bliver en attraktiv beskæftigelse. Dette idékatalog vil bidrage til fiskeriets udvikling. Men de unge forlanger også et mere personligt perspektiv. Det kan uddannelsesstilbuddene til de, der vil være fiskere ikke opfylde i dag.

Perspektivet for udviklingen og kompetencen i erhvervet er, at erhvervsudøvernes faglige grundlag kommer på højde med det bedste i verden. Perspektivet for kompetenceudviklingen er også, at den enkelte erhvervsudøver evner at se sin faglige virksomhed i sammenhæng med den globale udvikling i både økonomi og holdning til tilværelsens hovedspørgsmål, som åbenhed, indlevelsesinteresse samt natur og miljø.

Det er et mål, at få sat denne brede kompetenceudvikling "på skinner". Og det er et mål, at tænke rekruttering ind i alle de aktiviteter, der finder sted i sektoren.

Fiskeriuddannelse

Fiskeriteknologuddannelsen i Esbjerg har siden 1982 uddannet ca. 200 fiskeriteknologer til job inden for bl.a. forarbejdning, biologiassistenter (DFU), eksport, rådgivning og akvakultur. Uddannelsen er 2-årig for studerende med erhvervs erfaring og 10.kl udvidet eller 1-årig for studenter med erhvervs erfaring. Det er ansøgere fra erhvervet, der tager en videregående uddannelse, herunder en del med praktisk fiskeri som baggrund.

Fiskeriskolen i Grenå er nedlagt, og fiskeriskolen i Thyborøn er under omdannelse.

Forslag til initiativer

Sigtemålet bør være, at etablere et sammenhængende kompetencecenter for alle fiskeriets uddannelser. Ved gennemførelsen af Fiskerifonden bør der ske en gennemgribende vurdering af mulighederne for gennem fonden at sikre en sådan uddannelse de bedst mulige økonomiske rammer.

Målet om øget værdi til fiskeriet kræver også at kompetenceniveauet for nuværende fiskere øges. Der bør snarest igangsættes en vedvarende efteruddannelse af fiskere.

Tre grundlæggende forhold skal være opfyldt, for at få et fremtidssikret uddannelsesudbud til fiskeriet.

- selve fiskeriuddannelsen
- tilbud fra andre uddannelsesområder og
- mulighed for at overføre resultater fra fiskeriuddannelsen til andre uddannelser.

Uddannelserne i sektoren

Omfatter søsikkerhed, fiskeriets ungdomsuddannelse (Det blå bevis), fiskeriets efteruddannelse – både lovpligtige og frivillige efteruddannelsesforløb, Skipper 3, Skipper 1, Fiskeriteknolog. Der er i øjeblikket en analyse i gang omkring fiskeriets uddannelser. Samtidig med, at eksisterende uddannelser bliver gennemgået vil det også blive vurderet i hvilket omfang, der er behov for nye uddannelsestiltag.

Andre uddannelsers tilbud

Det bør sikres, at andre uddannelser udbyder relevante fag til fiskerisektoren. Der er fx tale om ingeniører, cand. scient. i havbiologi, ressourceøkonom. Der er også tale om en lang række specialiseringer ud fra generelle uddannelser, smed, elektriker, tømrer, revisor osv.

Overførsel af resultater

I Det Blå Bevis uddannelsen og i skipperuddannelserne er der i en vis udstrækning mulighed for meritoverførsel til andre maritime uddannelser. Dette giver fleksibilitet m.h.t. skifte, for de personer, der har taget en fiskeruddannelse. Det skal undersøges, om meritoverførslerne kan øges, idet det er en væsentlig salgspareparameter for en uddannelse, at den kan føre til flere ting.

Finansiering

Image-, rekrutterings- og uddannelsesindsatsen inden for fiskerisektoren har hidtil været finansieret ad tre kanaler:

Støtte til fiskeriets grunduddannelse fra Fiskeafgiftsfonden, hvortil der lovpligtigt sker indbetaling fra alle danske fiskere – 2 promille af fangstens værdi, dvs ca. 6 mio kr pr år.
Taxameterbetaling til undervisning fra det offentlige. Projektfinansiering fra Fødevarerministeriet

Det er nødvendigt at få fastlagt, hvorledes finansieringen af de nødvendige fremtidige aktiviteter skal tilrettelægges, både i forhold til de offentlige bevillinger og i forhold til de muligheder, som eksisterende og nye afgiftsfonde i erhvervet kan give.

Akvakulturuddannelse

Ved ændringen af fiskeriloven i 2005 blev det indført, at fødevareministeren kan fastsætte regler om, at en opdrætstilladelse forudsætter, at ansøgeren opfylder krav til praktisk og teoretisk uddannelse. Kravet skal ses på baggrund af bl.a. stærkt øgede krav til miljøprocesstyring, hygiejnehensyn og opdrætsmetodik i almindelighed.

Landbohøjskolen gennemfører for kandidatstuderende kurser i fiskesygdomme, og overvejer i samarbejde med andre institutioner at udvide med andre emner indenfor akvakultur. Man forventer at kunne indføre en komplet akvakulturuddannelse fra bachelor til cand. scient. og evt. videre på forskerskolen til Ph.d.

Ingeniøruddannelsen i Aquatisk Teknologi ved Aalborg Universitet har en speciallinie for akvakultur. Aalborg Universitet i Esbjerg gennemfører en mellemlang uddannelse for fiskeriteknologer, der finder ansættelse som fiskemestre ved større dambrug. Ferskvandscentret i Silkeborg uddanner bl.a. dyrepassere med speciale i fisk, i samarbejde med Center for Erhverv og Uddannelse i Kolding.

Dansk Skaldyrcenter gennemfører i samarbejde med Foreningen Dansk Skaldyropdræt og Nordvestjysk Uddannelsescenter et aften- og weekendkursus, hvor deltagerne får et grundlæggende kendskab til skaldyropdræt, i teori og praksis.

Indførelse af ny teknologi og udviklingen mod større virksomheder og selskaber øger behovet for uddannelse både på det praktiske niveau ("mesterlære"), forskningsområdet, og indenfor driftsledelse.

Forslag:

Der gennemføres et projekt m.h.p. at

- afdække sammenhængen i de forskellige etablerede og planlagte udbud
- afdække relevansen i forhold til opdrætserhvervets behov
- vurdere behovet for initiativer, der giver den enkelte opdrætter tilfredsstillende uddannelsesmuligheder i forhold til branchens krav.

Kodeks for bæredygtigt fiskeri.

Det vurderes, at køberne af fiskeprodukter i højere grad vil forlange, at fiskeriet drives på et bæredygtigt grundlag. Bæredygtighed kan formentlig ikke tilvejebringes alene ved regulering og kontrol. Den forudsætter også, at erhvervsudøverne, i deres holdning og udøvelse af erhvervet, understøtter udviklingen. Selv om bæredygtigheden af fiskeriet i en lang række af de bestande, som Danmark fisker på er afhængige af EU's fiskeripolitik vurderes det, at Danmark vil kunne opnå en markedsføringsfordel ved at udvikle et fiskeri, der belaster de enkelte bestande mindre - f.eks. derved at der er mindre udsmid, end hvad der er tilfældet for de øvrige EU-landes fiskere. Dansk fiskeriforvaltning og danske fiskeres arbejde med at øge bæredygtigheden bør derfor gå hånd i hånd.

Det vil være hensigtsmæssigt, at fremme dette arbejde i løbet af 2007 - det første år med Ny Regulering.

Forslag:

- Der gennemføres i samarbejde med erhvervet et udviklingsprojekt m.h.p. løbende at udvikle og styrke en ”erhvervets egen kodeks for bæredygtigt fiskeri”. Det er muligt at opnå støtte under ”bæredygtighedspakken”, hvor der allerede ligger projektforslag.

Bedre viden om erhvervet

Regeringen, aftaleparterne bag Ny Regulering og erhvervet har givet udtryk for, at man ønsker at fokusere på en udvikling af dansk fiskeri i de kommende år. For at sikre at målet og indsatsen for at nå det fastholdes og udvikles, vil det være hensigtsmæssigt at etablere en internetside hvor man dels få indblik i de vigtigste nøgletal for dansk fiskeri og akvakultur, dels kan følge med i erhvervets udvikling og opfyldelse af de satte mål.

Forslag:

- Internetsiden www.Fiskeriudvikling.dk videreføres og udvikles under Fødevarerministeriets portal med det formål, at både almindelige borgere og organisationer og personer med relation til fiskeriet kan få et samlet overblik over væsentlige nøgletal for fiskeri og akvakulturerhvervet, og samtidig få et indtryk af hvorledes erhvervet udvikler sig - fx gennem en checkliste (scoreboard) for gennemførelsen af de initiativer, som indgår i handlingsplanen for fiskeriets udvikling.

4.11. Fiskeri og akvakultur – for den almindelige dansker

Dansk fiskeri og akvakultur er konkurrencedygtige erhverv i udvikling. Danmark er verdens 6. største fiskeeksportør, der landes fisk i 200 danske havne og landingspladser. Dansk fiskeribiologisk forskning er i verdensklasse – vi satte Danmarks navn på verdenskortet med Galatea ekspeditionerne; og vi eksporterer højteknologi og spidskompetencer til verdens førende opdrætsnationer.

Danskernes bosætning går fortsat mod de store byer, primært på grund af vores måde at tilrettelægge arbejdet på. En række forhold kan imidlertid ”vende strømmen” inden for de kommende år: Trafikproblemer og høje boligpriser taler mod byudviklingen, mens bosætningskvaliteter som natur og lokalmiljø taler for at bo ”på landet” – for ikke at tale om ”ved vandet”. Udviklingen i IT og ændrede arbejdsformer - hvor man ikke nødvendigvis skal være på en fælles arbejdsplads hver dag vil give mulighed for at ”flytte ud”. Det samme gælder den øgede andel af befolkningen, der går på pension, og som vil stille krav til natur og omgivelser.

Regionale kulturbærende erhverv som fiskeri og akvakultur og en udvikling af det rekreative fiskeris muligheder, vil være stærke kort for de kommuner, der gennem ”kvalitet i bosætningen” vil satse på at tiltrække nye skatteborgere.

Udviklingen i disse områder bør derfor tænkes ind i kommunernes planlægning, jf. også kapitlet om regional erhvervspolitik.

Fødevarerministeriet og erhvervet overvejer muligheden for, gennem en ”fiskens dag”, at give den almindelige dansker mulighed for en gang om året at opleve fiskeri og akvakultur ”på kroppen”. Der er udarbejdet et forprojekt.

Danskerne har allerede en høj bevidsthed om fisk som en sund fødevarer, der er imidlertid behov for en ændring af en række vaner og opfattelser af hvordan fisk skal tilberedes, og hvad det skal koste før det danske forbrug løfter sig.

Målene er,

- at skabe en platform for udbredelse af kendskab til fiskeri- og akvakultursektoren og dens betydning for den almindelige dansker, og dermed sikre erhvervenes placering i lokal erhvervsudvikling og dansk bevidsthed.
- at fisk indtager den fødevareremæssige placering som dens ernærings- og smagskvaliteter betinger – altså ”fisk 2 gange om ugen”
- at det rekreative fiskeri i større omfang bidrager til de regionale bosætningskvaliteter og til regional økonomi

Forslag til indsatsområder

Erhvervets ”image”

Forslag:

- Der gennemføres en årlig ”Fiskens dag”. Danskeren skal opleve erhvervet, føle identiteten og forstå sammenhængen. Det drejer sig om én dag. Der skal være åbent hus (fartøjer, havne, forarbejdning, akvakultur rådgivning mv.) Erhvervets fremtid bør indgå – eventuelt i en temaform, der kan få et regionalt ophæng. Der bør være fokus på ungdommens muligheder.
- Gennemførelsen bør ske i en slags projektorganisation under erhvervets ansvar, og der bør tildeles offentlig støtte fra Fiskerifonden.

Fisk og sundhed

Danskerne spiser ikke nok fisk, selvom det er sundt. Tidligere kampagne, ”Gunnar og Minna”, fik folk til at spise mere fisk, men kampagnen er ikke fulgt op, og det danske fiskeforbrug ligger fortsat for lavt i forhold til det anbefalede.

Forslag:

- Nye handelsformer skal understøtte udbredelsen af fiskeforbruget. Der er allerede sket en udvikling inden for fx internethandel med ferske fisk af høj kvalitet. Muligheden for at købe billigere og lettere opbevarlige frosne produkter efter et ”HjemIs” koncept ville formentlig kunne udbrede fiskeforbruget yderligere til den ”almindelige” forbruger.
- Fortsættelse af Fisk 2 gange om ugen. Konceptet kan udvikles fx
 - ved at initiere en ”trend” med udgangspunkt i unge forbrugere. Regelmæssige, men korte Minna & Gunnar-kampagner i TV, målrettet mod unge og yngre forbrugere. Sushi og sushi-lignende produkter, rogn/kaviar, skaldyr, portionsanretninger for mikrobølgeovn. Fisk uden ben, fisk 2 gange om ugen, nem festmad m.v. Videreudvikling af produkter svarende hertil.
 - Udvikling af det underudnyttede forretningsområde ”fisk i institutionskøkkener”. Der er et stort marked for større indslag af fisk i storkøkkener. Der er dog en række logistiske og tilberedningsmæssige problemer, der skal løses før markedet er tilgængeligt. Der bør udvikles

koncept for effektiv levering til markedet. Der er muligheder for systemeksport.

- "Det sejlede køkken". Der lejes et fiskefartøj, som udstyres med køkken på dækket. Fartøjet sejler i løbet af sommeren rundt til havne i sommerlandet og viser lækker og nem tilberedning af fisk – især industriarter – til hverdagsmad. Samtidig kan der evt. informeres om biologisk rådgivning, regulering og kontrol. I nogle havne vil Fiskeridirektoratets skibe deltage og holde åbent hus. Forslaget skal kobles til "Fiskens dag"

De rekreative værdier – forholdet til naturen.

Rekreativt fiskeri er en betydningsfuld aktivitet for tusinder af danskere, og det udgør en betydningsfuld turistmæssig attraktion. Udviklingen i det rekreative fiskeri må forventes at få øget betydning i forhold til den almindelige danskers ønske om at bo uden for de store byer, og i forhold til landdistriktsområdernes mulighed for at tiltrække turister.

Det rekreative fiskeri kan opdeles i "fritidsfiskeriet", som foregår med net eller ruser og lystfiskeriet, som foregår med stang. Fangsterne fra det rekreative fiskeri må ikke omsættes.

Det rekreative fiskeri betaler gennem fisketegnordningen til udsætning af især ørred og laks i de ferske vande, og til gennemførelse af habitatforbedringer i vandløb. Udsætningerne, der er gennemført med stor succes har givet et væsentligt mængdemæssigt og kvalitativt løft til det rekreative fiskeri i ferskvand og kystnære områder.

Der er endvidere udsat betydelige mængder af åleyngel i fersk- og saltvand og forsket i habitatforbedringer for ål.

Udsætninger af egentlige marine arter i saltvand i fjordene eller langs de åbne kyster er endnu på forsøgsstadiet, men der er opnået gode resultater med udsætning af pighvar, og der er et potentiale for ophjælpning af den østlige bestand af østersøtorske gennem udsætning. Tidligere er der givet støtte til udsætning af laks i Østersøen, hvilket bl.a. har dannet grundlag for turistmæssigt interessante muligheder for lystfiskeri.

Det rekreative fiskeri har stor betydning for den regionale turisme, og det må i takt med ændringen i levevilkår og alderssammensætning forventes, at få øget opmærksomhed. Udviklingen på dette område bør fremmes i et samarbejde mellem ministeriet, kommunerne og fritids- og erhvervsorganisationer.

Det er vigtigt, at udviklingen i de rekreative fiskerier sker med en fornuftig balance mellem fritidsinteresserne og de erhvervmæssige hensyn, og at udviklingen søges sat på et spor, hvor de forskellige interesser kan støtte hinanden.

Det er en hovedudfordring for det rekreative fiskeri, at øge interessen for både at fiske og at betale til den fortsatte udvikling af fiskeriet m.h.p. at forøge fiskeriets rolle som rekreativ aktivitet, og som bidrager til den økonomiske udvikling i landdistrikter og kystområder.

Forslag:

- Der gennemføres en analyse af det rekreative fiskeris udviklingsmuligheder, herunder
 - Mulighederne for at forøge fiskeriet, fx gennem bedre adgangsveje til fiskepladserne og udvikling af fiskebestande i søer
 - Mulighederne for at øge fiskeplejen i saltvand.
 - Mulighederne for at udvikle fiskeriet i en regional turistøkonomisk sammenhæng.
- Der iværksættes en analyse vedr. udviklingsmuligheder for rekreativt fiskeri i saltvand. I lyset af, at dette fiskeri kun i begrænset omfang foregår på udsatte fisk, bør det vurderes om det er hensigtsmæssigt, at lægge begrænsninger på hvor meget den enkelte fritids- og lystfisker kan "tage med hjem" af de fiskearter – som fx torsk, der har stor erhvervsmæssig betydning.